

Coordinació de la publicació:

Institut Barcelona Esports, Ajuntament de Barcelona

Imatges:

Arxiu privat Mercè Navarro,
Arxiu fotogràfic Centre Excursionista de Catalunya (AFCEC),
Arxiu privat Laura Peña,
INEFC Barcelona,
Jorge Andreu,
GAES Sailing Team,
Institut Barcelona Esports,
Departament de Premsa Laia Sanz,
Escola Pere IV

Imatge de la coberta: Pérez de Rozas, Arxiu fotogràfic de la Ciutat.

Traducció: Elena Díez

Correccions: Xavier Vives

Disseny gràfic i maquetació: Víctor Oliva. Disseny gràfic, SL

Producció: Motor Press

ISBN: 84-7794-269-2

Dipòsit legal: TO-792-2007

Edició: octubre de 2011

Tiratge: 1.500 exemplars

Quadern Dones i Esport | 5

Presentació _____ 3

BARCELONA I LES DONES

La recuperació de la dignitat. Dones, esport i democratització a Barcelona
(1975-1992)

Xavier Pujadas _____ 5

Premi Dona i Esport “Mireia Tapiador”

Mila García. Biografia del Premi Dona i Esport “Mireia Tapiador” 2010

Susanna Soler i Núria Puig, INEFC Barcelona _____ 11

Consuelo Asins ens parla de la Mila _____ 14

Biografia de la finalista Anna Corbella

Mary Jo Castro i Cristina Zander, Associació de Dones Navegants Tanit _____ 16

Jornada de reflexió, debat i reconeixement

La Setmana Esportiva de les Dones a Barcelona

Elena Díez, Institut Barcelona Esports _____ 20

Manifest

Associació de Dones Periodistes de Catalunya _____ 26

LA PRESÈNCIA I REPRESENTACIÓ DE LES DONES ESPORTISTES ALS MITJANS DE COMUNICACIÓ

La representació de la dona esportista en la televisió pública catalana (TV3 i C33)
l'any 2008

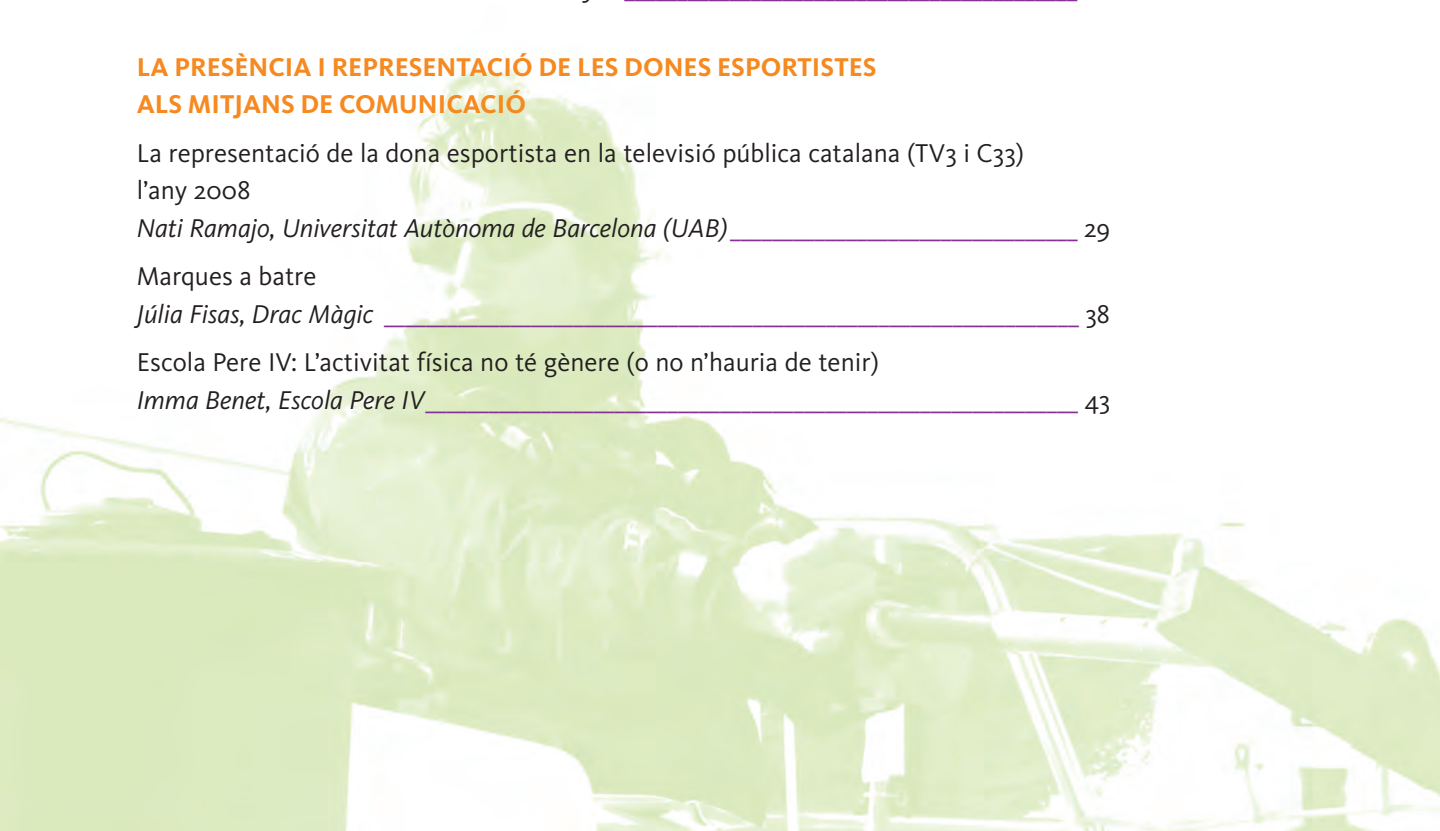
Nati Ramajo, Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) _____ 29

Marques a batre

Júlia Fisas, Drac Màgic _____ 38

Escola Pere IV: L'activitat física no té gènere (o no n'hauria de tenir)

Imma Benet, Escola Pere IV _____ 43

Barcelona i les dones

La recuperació de la dignitat. Dones, esport i democratització a Barcelona (1975-1992)

Xavier Pujadas

La mort del general Franco, el novembre de 1975, va marcar l'inici de la transició política cap a un règim democràtic, durant la qual els temes de gènere i la lluita per la igualtat entre sexes es convertiren en aspectes centrals del debat públic. Després de la llarga etapa de la dictadura, la segona meitat de la dècada de 1970 esdevingué l'escenari de l'emergència i expansió d'un ampli moviment feminista que, amb un indubtable protagonisme a la ciutat de Barcelona, plantejava nous horitzons de gènere i de transformació social. L'aprovació de la Constitució de 1978 consagrà el principi d'igualtat entre homes i dones, prohibí la discriminació per raó de sexe i establí la igualtat en el matrimoni i en l'àmbit laboral. Durant la dècada posterior, es desenvoluparen altres canvis jurídics crucials en el camí vers l'equitat en el món del treball i en les relacions de gènere –com en el cas de la llei del divorci de 1981–, que lentament trencaven amb bona part de l'estructura patriarcal del règim anterior i obrien pas a una realitat esperançadora. En aquest context, malgrat les dificultats derivades de la conjuntura econòmica negativa i del llast cultural de l'etapa anterior, es féu evident una creixent incorporació de les dones en el treball, l'educació i la política, fet que facilità un augment de la seva visibilitat social. Durant tot aquest procés, la participació de les dones en el món de l'esport fou un aspecte rellevant en la construcció d'una societat més igualitària, que anava normalitzant en àmbits tradicionalment sota control masculí els avenços assolits en els textos legals. La importància de la pràctica esportiva en les societats avançades, consolidada amb les polítiques garantistes dels països occidentals en els anys seixanta i setanta, atorgava –en el context de la transició– un protagonisme renovat a l'esport des d'una perspectiva de gènere. Així, doncs, si a Occident la incorporació de les dones a l'esport havia contribuït històricament a la seva inclusió en la societat del benestar, aquest havia de ser un tema cabdal en el procés de construcció d'una societat democràtica al nostre país.

En el cas de Barcelona, en definitiva, la recuperació del protagonisme de les dones en l'àmbit de l'esport durant les dècades de 1970 i 1980 fou un aspecte destacat des d'un punt de vista polític, social i cultural, i reflectí en part la transformació que, vist amb perspectiva històrica, va tenir lloc a la resta del país. La incorporació del tema de l'esport i del lleure en el debat de gènere des dels primers anys de la transició, l'increment de la pràctica esportiva de les dones i el paper de l'administració política local, com també l'assoliment de cotes de visibilitat de l'esport femení no assolides mai abans, han estat elements centrals d'un període determinant en el llarg camí transcorregut vers la recuperació de la llibertat i la igualtat.

CAMPIONAT DE CATALUNYA, 400M ESCAFANDRA, CLUB NATACIÓ MONTJUÏC. 1978.

Font: Arxiu privat Mercè Navarro.

Esport i gènere en la transició

Mort el dictador, les primeres mobilitzacions importants que es produïren a Catalunya amb relació a les reivindicacions de gènere tingueren lloc a la ciutat de Barcelona. En aquestes mobilitzacions de la segona meitat dels anys setanta, sobretot en les que generaren reflexions de caràcter més general, el tema de la plena incorporació de les dones a la pràctica esportiva ja hi tingué un cert protagonisme, atès que l'esport i el lleure ja eren vistos com un dret universal respecte del qual calia introduir elements de correcció a favor de la igualtat. En aquest sentit, és indispensable tenir en compte la celebració de les Primeres Jornades Catalanes de la Dona el mes de maig de 1976, al paranimf de la Universitat de Barcelona. Aquestes jornades van ser convocades per la Comissió Catalana d'Organitzacions no Governamentals i es van convertir en un esforç per coordinar la lluita dels grups de dones i del moviment feminista del país que, des de feia alguns anys, treballaven en la clandestinitat o en situació de grans dificultats en l'etapa final del franquisme. Les jornades eren, alhora, una resposta als actes organitzats per la Sección Femenina en el transcurs de 1975, presentat per Nacions Unides com a Any Internacional de la Dona. La convocatòria, només sis mesos després de la desaparició de Franco, va tenir un seguiment extraordinari amb l'assistència de 4.000 dones, que debateren sobre la necessitat de dissenyar una estratègia per tal d'assolir l'alliberament de la dona en el marc de la transformació cap a una societat socialista.² En el context d'aquesta mobilització, s'aprovà el programa de les jornades que establia unes conclusions reivindicatives sobre l'assoliment –a curt termini– d'una societat democràtica i més justa. En el cinquè punt de les conclusions, dedicat a l'ensenyament, es plantejava la implantació efectiva de la coeducació, la revisió dels textos escolars, la desaparició dels rols tradicionals de gènere, el dret a la igualtat en el lleure i la supressió de la discriminació en els terrenys de l'esport, l'art i la cultura.³ Aquesta incorporació de l'esport i del lleure en l'agenda reivindicativa de les primeres manifestacions feministes a la ciutat, doncs, és un fet significatiu i que no es pot desvincular de la concepció que sobre l'esport es difonia des dels sectors progressistes durant la transició. Això és, l'esport vist com un dret ciutadà que podia incidir en el benestar físic i psicològic de les persones, allunyat del culte al rendiment màxim, vinculat al lleure, la recreació i l'educació i, en conseqüència, a l'abast de sectors que –com les dones i les classes populars– tradicionalment havien tingut menys opcions d'acostar-s'hi.

EXCURSIÓ
A SANT ÈSTEV
DE LLÉMENA,
DE CAMIL JOSÉ.
1982.

Font: Arxiu Fotogràfic Centre
Excursionista de Catalunya.

La denúncia sobre els obstacles a la pràctica esportiva que afectaven amplis sectors socials fou recurrent entre els col·lectius d'esquerres i progressistes catalans durant els primers anys de la transició. Aquest tipus de discurs va ser també present en el Congrés de Cultura Catalana (1975-1977), que posà en comú bona part de

les reflexions fetes per l'oposició al règim durant els anys de la dictadura. El congrés desenvolupà un àmbit específic sobre esport i lleure, en el qual es criticava l'ús de l'esport com a factor de control, distracció i de sublimació de l'esforç per part de l'Estat, elements que,

segons s'afirmava, reproduïen l'estructura classista del capitalisme. El manifest final d'aquest àmbit denunciava, entre altres aspectes, la manca d'una política de promoció esportiva que s'iniciés en les escoles i que "estengui els beneficis de l'esport i de l'esbarjo a totes les edats i a tota la població".⁴ Es reconeixia, doncs, el benefici que reportava per a la ciutadania l'activitat esportiva i de lleure i, sobretot, la necessitat de superar els factors de discriminació social des de les edats escolars.

La inclusió en les reivindicacions de gènere de l'accés igualitari a l'esport fou, també, un factor que incidí en la consciència col·lectiva sobre aquest problema durant la transició, tant a través dels sectors feministes com des d'altres moviments socials. Les campanyes i mobilitzacions de grups com la Coordinadora d'Organitzacions Feministes –que aplegava col·lectius de sensibilitats diverses–, les plataformes veïnals, els grups universitaris i sindicals de dones, van ajudar a estendre els valors del discurs a favor de la igualtat entre homes i dones. Indubtablement, la influència d'aquests sectors en la construcció d'un discurs de gènere que també incorporava l'accés a l'esport i el lleure fou decisiva.

Superant obstacles: la democratització municipal i l'augment de practicants

Durant les dècades de 1970 i 1980, la pràctica esportiva de les dones en l'àmbit general de l'Estat augmentà d'una manera molt rellevant. L'any 1974, el 12,8% de les dones feien esport, mentre que el 1990 aquest percentatge ja arribava al 30%.⁵ Si bé és cert que aquest augment ja s'observa des de finals de la dècada dels anys seixanta, l'increment més important es posà de manifest a partir dels anys finals del decenni posterior, és a dir, en plena transició i, sobretot, després de la constitució dels primers ajuntaments democràtics. La incidència de les renovades administracions locals en aquesta evolució positiva de la pràctica esportiva va ser molt important i, de fet, es pot dir que van actuar com a autèntics motors en la divulgació de l'activitat física entre la ciutadania.

De fet, però, l'increment de dones practicants durant la transició a Barcelona s'ha de vincular a un conjunt de factors diversos, tant locals com de caràcter més estructural. D'una banda, cal tenir en compte l'augment de la consciència sobre la necessitat de la pràctica esportiva per part de les dones, que s'hi incorporaren progressivament, trencant així els estereotips de gènere que la dictadura havia mantingut i impulsat i que formaven part d'una cultura eminentment patriarcal. En segon lloc, s'ha de valorar en aquest procés la influència dels canvis sociolaborals –l'increment de l'accés de les dones al treball remunerat–, com també l'augment de la participació en la política i el creixement de

EXCURSIÓ
AL MASSÍS
DE NÉOUVILLE,
DE CAMIL JOSÉ.
1980.

Font: Arxiu Fotogràfic Centre
Excursionista de Catalunya.

la incorporació de la dona a l'educació secundària i universitària. Aquests factors, en la dècada de 1980, possibilitaren un increment de la visibilitat de les dones en la societat i milloraren en part el seu accés a un tipus de pràctica esportiva tradicionalment masculinitzada. Cal veure, també, l'increment de la popularització i diversificació de l'oferta esportiva que –durant els anys vuitanta i, sobretot, en la dècada posterior– va permetre un acostament més gran per part del sistema esportiu a les necessitats i els gustos de les dones. Naturalment, l'eclosió i internacionalització de l'esport d'alt rendiment femení, també potenciat en l'esfera pública durant l'etapa prèvia i posterior als jocs de 1992, tingué una influència positiva en el sector de l'esport de competició.

Al costat d'aquests factors, és indubtable que l'impuls en l'àmbit esportiu de l'administració municipal fou definitiu. El nou ajuntament sorgit de les eleccions d'abril de 1979 amb la victòria del PSC plantejà, com un dels objectius fonamentals en el terreny de l'esport i del lleure, la recuperació de la pràctica esportiva a l'abast de la majoria dels ciutadans. Aquest era un horitzó que –com ja hem vist abans– formava part del discurs teòric progressista de l'etapa final de la dictadura i que els moviments socials, com per exemple la Federació d'Associacions de Veïns de la ciutat (1979), també reivindicaven. Naturalment, aquest plantejament incorporava un canvi de model esportiu de la ciutat substancial en el qual la inclusió de les dones hi havia de tenir una presència important. En aquesta nova visió, que es portaria a terme des de la nova Àrea d'Esports liderada per Enric Truñó, els principis fonamentals es materialitzaven en el desenvolupament d'una política intensiva de creació d'equipaments, d'impuls de l'esport practicat i de promoció de l'esport escolar.⁶ La creació d'equipaments públics –amb dotacions creixents de les diverses administracions– esdevingué una peça clau per tal de dur a terme una democratització real de l'accés a la pràctica esportiva, amb instal·lacions a cada barri que equilibrassin el mapa esportiu urbà i el seu caràcter recreatiu i de competició. Al costat de la creixent inversió en equipaments, la tasca esportiva municipal destacà també en la creació d'escoles d'iniciació esportiva, que l'any 1982 ja ocupava la majoria de districtes, la creació de circuits naturals en sis parcs de la ciutat, una participació més alta –juntament amb les federacions i el Govern de la Generalitat– en el Saló de la Infància i la Joventut, i l'organització de celebracions esportives populars en l'espai públic urbà.⁷ L'augment d'instal·lacions privades, notable pel que fa a la creació de gimnasos urbans durant els anys vuitanta, també proliferà en un context d'increment de l'oferta.

Fruit d'aquesta profunda transformació de model en la política esportiva barcelonina, que incidí positivament en els canvis estructurals que s'estaven produint en la societat catalana, l'increment de dones practicants s'accelerà en la Barcelona dels anys vuitanta i noranta. La participació de dones en les noves curses populars es deixà notar des de l'inici del període. En la Cursa Popular Ciutat de Barcelona de 1980, organitzada per El Corte Inglés amb el suport de l'Ajuntament i la Federació Catalana d'Atletisme des de l'any anterior, 6.000 dels gairebé 25.000 atletes ja eren dones, una xifra de participació femenina inèdita en els anys de la transició. Els estudis sobre índexs de pràctica esportiva a la ciutat, duts a terme entre 1989 i 1995 per l'Àrea d'Esports de l'Ajuntament de Barcelona, indicaven que el 1989 –deu anys després de la implantació del primer consistori democràtic– un 35% de barcelonines ja practicaven regularment algun esport, davant d'un 59% d'homes. La tendència a l'alça de dones practicants es va mantenir en els anys previs i posteriors a la celebració dels Jocs Olímpics de 1992, alhora que disminuïa la diferència entre homes i dones esportistes. Així, l'any 1995, s'estimava que la pràctica femenina regular a Barcelona havia augmentat fins al 45%, mentre que la masculina havia baixat fins al 57%.⁸ La pràctica espor-

tiva de les dones, durant la dècada de 1990, es concentrava en activitats de manteniment i salut –com ara caminar, passejar, trescar, fer natació i gimnàstica–, la qual cosa ja perfilava unes actituds diferenciades respecte dels homes practicants. En definitiva, com ressaltava Manuel Ibern des de l'Àrea d'Esports municipal el maig de 1994, s'havia “produït una incorporació massiva de les dones a la pràctica esportiva en el temps de lleure sense afany competitiu”, al mateix temps que s'observava una tendència a l'anivellament entre el nombre d'abonats d'un i altre sexe en els equipaments de la ciutat.⁹ És a dir, el procés de democratització de l'esport practicat a la capital catalana havia incorporat més barcelonines que mai abans i n'havia dignificat la seva presència.

La lluita per la visibilitat pública

En el terreny de la competició, la incorporació de les dones a la pràctica esportiva presentava una progressió menys notable. Segons la percepció dels responsables municipals, a finals del període aquí estudiat es continuaven mantenint “les dificultats de les dones per incorporar-se a l'esport competitiu”, la qual cosa plantejava la necessitat de continuar treballant en l'impuls de la inclusió femenina a l'esport, “sobretot al de caràcter competitiu”.¹⁰ Durant la dècada de 1970 la incorporació d'esportistes barcelonines i catalanes a l'esport d'alt rendiment s'havia anat fent visible lentament en algunes modalitats exitoses, com en el cas de la natació, la gimnàstica, l'atletisme i l'esquí, per bé que amb evidents obstacles

**PARTIT DE BÀSQUET,
SAFA SANT ANDREU,
1984.**

Font: Arxiu privat Laura Peña.

en un context d'hegemonia masculina. Aquestes dificultats eren òbvies tant per la manca de suport públic –que deixava sobretot en mans dels clubs la promoció de les seves esportistes– com pel predomini d'una estructura social i cultural encara desfavorable al protagonisme públic de les dones. Algunes disciplines, que començaren a incorporar la pràctica femenina a principis de la dècada –com en el cas del futbol a la ciutat de Barcelona l'any 1971–, foren paradigmàtiques d'aquesta situació, a mig camí entre l'oblit institucional, l'escassíssim ressò periodístic i la sàtira sexista dels “detractores del mismo, es decir, a los que solo van a ver chicas en shorts”.¹¹ Amb tot, clubs barcelonins com el FC Barcelona, el RCD Espanyol i el Sant Andreu van jugar un paper important en la gènesi del primer campionat de Catalunya de futbol femení en la temporada 1971-1972.

D'ençà de l'any 1975 i durant tota la dècada de 1980, el canvi de rumb social i polític possibilità una nova visió de l'esport femení de competició que també es començà a notar en la

seva difusió pública. En algunes disciplines, com en l'atletisme, fou molt important el paper pioner de figures individuals que destacaren en l'esfera internacional. Aquest fou el cas de Carme Valero, que va ser la primera atleta catalana que prenia part en uns jocs olímpics, i que seria a finals de la dècada de 1970 l'autèntica revelació d'una nova generació de l'atletisme català. Si es té en compte el pobre punt de partida de l'atletisme femení durant els anys de la dictadura, Valero va encarnar un cert paper de canvi que posteriorment va ser seguit per moltes altres atletes. Va irrompre amb el tercer lloc en el campionat mundial de cros el 1975 a Rabat, i va guanyar la medalla d'or en les edicions de 1976 i 1977. El 1975 també va assolir el tercer lloc en 1.500 als Jocs del Mediterrani, i l'estiu de 1976 va participar en els Jocs Olímpics de Mont-real. Altres atletes, com Teresa Rioner, Montserrat Pujol, Encarnació Granados i les barcelonines Mari Cruz Díaz i Emilia Cano, seguiren l'estela olímpica de Valero i participaren en els jocs de 1984, 1988 i 1992. Entre 1976 i 1992 la progressió de catalanes olímpiques en diferents disciplines, com la natació, l'atletisme, la gimnàstica, el voleibol, l'hoquei, l'esgrima, el tennis, l'handbol, el bàsquet, el judo, la vela i el tennis de taula, fou positiva i evidenciava un procés de creixement qualitatiu i quantitatiu. L'efecte dels jocs de 1992 va ser, sens dubte, cabdal en l'augment d'oportunitats de les esportistes i en la seva projecció. En els jocs barcelonins hi participaren 29 atletes catalanes, una xifra inèdita que, a més, aportà uns resultats sense precedents amb dues medalles d'argent (vela i dobles en tennis) i l'or per a les quatre representants en l'equip d'hoquei.

El camí que s'havia pres en els anys de la transició política i que culminava amb la celebració olímpica de 1992 havia marcat l'inici d'una transformació lenta i complexa en el món de la competició. En l'àmbit de la pràctica esportiva en general, la incorporació de les barcelonines era un fet real que consolidava el procés de democratització esportiva de la ciutat. Lluny de ser un final d'etapa, però, el que es posava de manifest era la necessitat d'obrir noves dreceres cap a la igualtat entre homes i dones en una ciutat que ja no tornaria a ser com abans de 1975.

NOTES

1. Trangbaek, Else (2007): "The Role of Women's Sport in the Building of the Welfare Society". Dins: *Sport and the Construction of Identities*. Proceedings of the XIth International CESH Congress. Viena: Verlag.
2. Folguera, Pilar (2007): "De la transición política a la paridad". Dins: *El feminismo en España. Dos siglos de historia*. Madrid: Fundación Pablo Iglesias, p. 167.
3. Conclusions de les Jornades Catalanes de la Dona (maig de 1976).
4. *Congrés de Cultura Catalana* (1978), vol. 4: Manifest i documents, p. 126. Barcelona.
5. Martínez del Castillo, J. (dir.) (2005): *Sobre la actividad física y deportiva de las mujeres del municipio de Madrid: hábitos, demandas y barreras*, p. 15. Madrid: Ajuntament de Madrid.
6. Truñó, Enric (1987): *La ciutat de les anelles. L'esport a la Barcelona olímpica*. Barcelona: Edicions 62.
7. Abadia, S., i Pujadas, X. (2005): "Deporte y democratización en la Barcelona contemporánea: apuntes para un estudio". Dins: *CCD*, vol. 1, núm. 2, p. 55.
8. Cañellas, A., i Rovira, J. (1997): "Els hàbits esportius dels barcelonins". Dins: *Temps de joc. Revista de l'esport per a tothom*, 9, p. 25.
9. Ibern, M. (1994): "L'experiència de Barcelona. La pràctica esportiva dels ciutadans de Barcelona". Dins: *L'associacionisme i l'esport. Congrès de l'Esport Català*, p. 200. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
10. Ibídem, p. 201 i 207.
11. "Copa Pernod". Dins: *Barcelona deportiva* (29 de març de 1971).

Mila García. Biografia del Premi Dona i Esport “Mireia Tapiador” 2010

Susanna Soler, Núria Puig. INEFC Barcelona

La Mila ens ha ensenyat, fins i tot en èpoques difícils en les quals el discurs de la igualtat i els valors femenins eren ignorats o menystinguts en el món de l'activitat física i l'esport, a mirar el nostre àmbit professional amb unes ulleres liles i a actuar per intentar millorar-lo.

Milagros García Bonafé (Mila) va néixer a Carlet (País Valencià) el 23 de desembre de 1941. Acabats els estudis secundaris, va anar a Madrid, on va estudiar a l'escola Julio Ruiz de Alda el que ara són els estudis de ciències de l'activitat física i l'esport. Des de sempre havia practicat esport i aquests estudis unien la seva afició esportiva amb la vida professional que desenvolupà d'una manera ininterrompuda fins a la data de la seva jubilació, el desembre de 2003.

Trajectòria esportiva i trajectòria professional relacionada amb l'esport

La Mila ha estat una gran aficionada a l'esport, com a practicant, com a formadora de formadors i com a investigadora a l'INEFC de Barcelona. De ben jove es va dedicar, sobretot, a jugar a voleibol, esport en el qual arribà a obtenir resultats destacats. Aquesta afició la va portar a anar a estudiar lluny de casa, a Madrid. Un cop acabats els estudis de professora d'educació física, en una institució únicament femenina i clarament diferenciada de la masculina, va tornar a Alcoi, on residia des de petita, i va començar a treballar de professora d'educació física. L'any 1969 es va traslladar a València, juntament amb el seu marit, Rafael Aracil Martí, i va fer classes a l'escola normal (magisteri). L'any 1971 es traslladà a Barcelona, ciutat on sempre més ha viscut i ha treballat.

Durant els seus primers anys a Barcelona, va impartir classes a l'Institut Ausiàs March de Badalona. A partir de l'any 1973 va combinar classes d'educació física a la Universitat de Barcelona i a l'escola Aula. En tots dos llocs es valora la seva tasca com a promotora de l'hàbit esportiu entre l'alumnat.

A mitjans dels anys setanta va formar part d'un grup que es preocupava per la situació laboral del professorat d'educació física, que aleshores estava molt desprestigiada ja que se'l relacionava amb la Falange i la Sección Femenina. Les persones components del grup es van preocupar de deslligar la professió d'aquesta vinculació política, aspecte que al cap d'uns anys conduiria a la creació del Col·legi Professional de Llicenciats en Educació Física de Catalunya (COPLEFC).

Els anys 1975 i 1976 va ser secretària de l'àmbit Esport i lleure, desenvolupat en el Congrés de Cultura Catalana. Fou la primera vegada que persones del món de l'esport s'aturaven a reflexionar sobre la situació de l'esport i li atorgaven la presència social que ara té. L'acte

culminant fou la presentació d'un manifest en el Centre Excursionista de Catalunya l'any 1976, que comptà amb l'assistència de diverses personalitats (entre les quals destacava Agustí Montalt, aleshores president del FC Barcelona).

L'any 1980 va guanyar la plaça de Teoria i història de l'educació, a l'Institut Nacional d'Educació Física de Catalunya (INEFC) de Barcelona, i des de llavors fou responsable d'aquesta assignatura fins a la seva jubilació. Va dirigir la revista *Apunts. Educació física i esports*, durant quatre anys, com també, l'any 1988, el seminari *Las ciencias del deporte a debate*, organitzat per la Universitat Internacional Menéndez Pelayo a la ciutat de València. Impulsà activitats diverses entre les quals destaca la creació del GEDE (Grup d'Estudi Dona i Esport) l'any 1992. En aquest grup es materialitzava la inquietud de la Mila per reflexionar i fer propostes favorables a la pràctica esportiva de la dona. La principal característica de les activitats del grup fou, precisament, unir la reflexió sobre la situació de la dona en l'esport amb propostes d'actuació.

REUNIÓ DE TREBALL
EN LA SEVA ETAPA
DE DIRECCIÓ DE LA
REVISTA APUNTS,
AMB L'ALESHORES
DIRECTOR GENERAL
DE L'ESPORT, JOSEP
LLUÍS VILASECA,
I SUSSI MORELL,
SECRETÀRIA DE
REDACCIÓ.
1985-1987.

Font: INEFC Barcelona.

És així com, a través del grup liderat per la Mila, i amb el suport de la Diputació de Barcelona, es van impulsar programes orientats a dones adultes mestresses de casa, duts a terme en diversos municipis. Aquests programes s'iniciaven amb campanyes de sensibilització en els llocs de trobada de les dones i acabaven amb el desenvolupament d'activitats a càrrec de persones especialment formades per a aquesta tasca. Aquesta iniciativa va culminar amb la publicació del llibre *Activitats físiques per a adults: manual de la dona*, editat per la Diputació de Barcelona l'any 2003.

Juntament amb les propostes d'actuació, la Mila també ens ha aportat un important llegat de reflexió sobre la situació de les dones en l'esport. Aquestes reflexions han quedat recollides en diversos textos que esdevenen un autèntic referent en l'estudi de les relacions de gènere en l'educació física i l'esport. D'entre tots ells, ens agradaria destacar els articles "Les dones i l'esport: de la cotilla al xandall" (publicat al número 110-111 de la revista *Sistema* l'any 1992) i "El s. xx: la revolució esportiva de les dones", publicat l'any 2001 a la revista *Apunts. Educació física i esports*, dins un monogràfic sobre humanisme i esport. En aquest

article desenvolupava la tesi de l'esport "intel·ligent" practicat per les dones en l'alta competició enfront de l'esport de força física i potència dels homes que, de vegades, anul·la la bellesa de la tàctica i la tècnica esportives. D'altra banda, juntament amb Consuelo Asins, la Mila també ha escrit un dels principals referents teòrics i pràctics sobre coeducació en l'educació física a Catalunya i a Espanya: es tracta del llibre *La coeducació en l'educació física* (1995), el número 7 de la col·lecció "Coeducació" editada per l'ICE de la UAB.

Igualment, com a professora de l'INEFC, cal destacar el disseny i la implantació de les assignatures Dona i esport i Multiculturalitat i gènere en l'activitat física i l'esport, que han estat pioneres en la formació de formadors i formadores en ciències de l'activitat física i l'esport a Espanya. També ha organitzat nombrosos seminaris i cursos, i ha impartit xerrades i conferències.

JORNADES ESPORT I IMMIGRACIÓ.
2002.

Font: INEFC Barcelona.

A més, durant tots aquests anys la Mila s'ha mantingut activa i ha continuat fent activitat física. Ja de jove, i quan encara eren pràcticament desconegudes, es va interessar per les gimnàstiques dolces i les activitats de consciència corporal. Sens dubte, es va avançar en el temps ja que ara es valoren com a activitats molt recomanades i són presents en tots els programes d'activitat física.

Aspectes rellevants en la transmissió dels valors positius en el foment i la difusió de l'esport

Com s'ha pogut veure més amunt, la Mila ha dedicat tota la seva vida a promoure l'esport entre les dones ajustant-lo a les característiques de la seva socialització i no imposant models masculins amb els quals moltes d'elles no se senten identificades. Ha aconseguit, d'aquesta manera, fer del món de l'esport un entorn més igualitari, tot i que encara hi ha molta feina per fer.

Des de la seva vinculació a l'INEFC de Barcelona, va aconseguir que aquesta inquietud no romangués en petits cercles, sinó que, mercès a la seva tasca docent, es va poder difondre entre el seu alumnat, que, posteriorment, ha ocupat llocs de treball en escoles, ajuntaments i altres organismes públics, centres de salut, gimnasos, etc. L'efecte multiplicador ha estat immens.

Per tot plegat, el lliurament del premi Dona i Esport "Mireia Tapiador" a Mila García representa el reconeixement de generacions de llicenciats i llicenciades en ciències de l'activitat física i l'esport a una persona que va obrir el camí per afavorir l'accés de la dona a l'esport i crear, en aquest, un espai que li fos propi.

COMPANYS DEL DEPARTAMENT D'EDUCACIÓ FÍSICA DE L'INEFC EN ELS 25 ANYS DE L'INEFC DE BARCELONA.
2001.

Font: INEFC Barcelona.

Consuelo Asins ens parla de la Mila

Quan vaig conèixer la Mila, ella ja duia una interessant trajectòria professional. Fou en el marc d'uns cursets de formació que va organitzar el patronat d'esports per al qual jo treballava i que pertanyia a un municipi de la província de Barcelona. Érem al començament dels anys vuitanta.

Poc més tard, la vaig retrobar a l'INEFC de Barcelona, novament com a professora. Haig de dir que la recordava perfectament. Hi ha persones que les recordes, malgrat que només les hagis vist o escoltat una sola vegada, persones que no resulten indiferents.

PROFESSORAT
I PERSONAL
DE L'INEFC
DE BARCELONA.
2001.

Font: INEFC Barcelona

A les seves classes, la Mila tenia (i té) l'habilitat de despertar la curiositat i el dubte gairebé amb la mateixa intensitat. I això que, dit així, sembla fàcil, és, al meu parer, el que fa de la tasca docent quelcom realment valuós.

La Mila professora dels inicis es va anar convertint a poc a poc en una amiga, en una relació d'afecte i respecte que s'ha prolongat, sense adonar-nos-en, més enllà de vint-i-cinc anys. És per aquest motiu que quan em van proposar presentar-la en l'acte de lliurament del Premi Dona i Esport "Mireia Tapiador" 2010, ni vaig voler, ni vaig poder, negar-m'hi. Curiosament, la vida, en una de les seves voltes, ens havia fet una picada d'ullet en aquell acte. Ella havia estat anys intentant encoratjar-me perquè pogués parlar en públic (en una classe, en una conferència, etc.), superant aquella por al ridícul que sovint m'assetjava; amb paciència i tenacitat, insistia posant-me petits reptes que sempre m'ajudava a assolir. Qui ens havia de dir a totes dues que aquell recurs que tanta feina havia donat, un dia l'hauria de fer servir com a homenatge en la seva presentació!

Serveixi aquest text per destacar que aquest petit escrit vol aportar una visió propera i personal de la figura de Milagros García i que, per descomptat, està redactat des de l'afecte i la confiança que brinden tants anys d'amistat.

Diuen que, a vegades, una anècdota pot reflectir més bé el caràcter d'una persona que un llarg tractat o una extensa biografia. De totes les anècdotes que puc recordar, he rescatat sobretot frases que en algun moment li vaig sentir dir i que em van fer aturar i pensar; van ser tocs d'atenció o, millor, lliçons de vida que, per això mateix, romanen en algun racó del meu cap en lloc de diluir-se de manera natural, com sovint passa amb tota la informació que se'ns amuntega.

Devia ser l'hivern, per posar una època de l'any; jo rondinava no recordo ben bé sobre què, però sí que tenia a veure amb algun canvi en la meua vida que jo no havia previst –una greu contrarietat per a una ment jove que pensa que ho té tot controlat–. Davant la meua mala cara i els meus repetits sospirs, recordo que la Mila em va mirar amb un mig somriure a la cara i em va dir: “no oblidis que a la vida tot és provisional, fins i tot la pròpia vida és només provisional”.

Sovint penso en aquesta frase; potser no, de fet penso que és a la inversa i que és la frase la que ve cap a mi i es torna a presentar en moments concrets, quan la terra sembla que fugi dels peus. És una reflexió que m'ha fet servei des d'aleshores i m'agrada que així sigui i que m'acompanyi, malgrat la dificultat de sentir-se en coherència amb el seu significat.

En una altra ocasió, en el marc d'una classe a l'INEFC i d'una sèrie de tràfecs estudiantils –no goso anomenar-los mobilitzacions–, la classe estava organitzada en assemblea. Era un moment històric en què no solament nosaltres, sinó tot el país, era novell estrenant drets i democràcies. La brega venia de resultes del supòsit d'uns drets no respectats i recordo la seva frase com si fos avui i la tingués davant: “els drets que no s'exerceixen es perden”.

Com pensava jo? “Tot i que no vagi a votar, jo tinc dret al vot, no?” Per descomptat, però havia pres com a literal quelcom que tenia un significat simbòlic més gran; ens estava dient que la democràcia s'havia de treballar cada dia, que ens impliquéssim seriosament en els assumptes col·lectius, que aquella era una part fonamental del joc democràtic i que no la podíem obviar.

Així, la seva tasca docent no consistia solament en el contingut estricte de la matèria que impartia, sinó també en els seus valors i el seu caràcter personal que, dia a dia, ens transmetia i que jo, com tants nois i noies, tinguérem la sort de gaudir a les aules.

Però si hagués de destacar quelcom d'ella, només una cosa –que, a més, sempre em va fer feliç–, seria el seu fantàstic sentit de l'humor. Un sentit de l'humor aguditzat per una increïble rapidesa de reflexos que fa que davant d'algun dels seus comentaris sigui impossible retenir el somriure –de vegades benèvol i d'altres innocent.

La capacitat de riure's d'un/a mateix/a d'una manera sana, diu la gent entesa que és un signe d'intel·ligència, i jo hi estic d'acord. I si no fos així tampoc no importaria, perquè aquesta capacitat no impedeix prendre's les coses importants seriosament, perquè facilita la relació d'un/a mateix/a amb les persones que té al seu voltant, perquè fa del món un indret una mica més acollidor i perquè dóna a la provisionalitat de la vida un toc d'alegria.

Aprofitar l'avinentsa del premi i escriure quatre línies –com deien abans– és la manera que he trobat de compartir alguns records i de donar-te les gràcies públicament, Mila.

Anna Corbella. Biografia de la finalista del Premi Dona i Esport “Mireia Tapiador” 2010

Mary Jo Castro, Cristina Zander. Associació de Dones Navegants Tanit

PERSEVERANT

ESPONTÀNIA

INCONFORMISTA

SENZILLA

CRACK

AMANT DEL MAR I DELS ANIMALS

VISIONÀRIA

TREBALLADORA SOMIADORA

TOSSUDA

MODESTA

DIVERTIDA

Aquestes són algunes de les paraules que fan servir els amics i familiars d'Anna Corbella per descriure-la.

Les seves aptituds, tant esportives com humanes, més destacables són:

El seu entusiasme, el seu poder de concentració, la seva alegria, fermesa, convicció, coratge; tot això, sempre acompanyat d'una gran naturalitat. És una dona amb les idees molt clares i que sap viure la vida amb molta passió. I malgrat haver-se dedicat a la navegació en solitari, és coneguda per la seva gran companyonia.

Neix l'any 1976 a Barcelona, filla de navegants. Amb 4 anys comença a navegar pel Mediterrani en el *Dufour 31* dels seus pares. Entre caps de setmana i vacances a les Balears, molts marejos i aventures familiars, es va forjant el seu caràcter i la seva passió pel mar i la vela, que anirà creixent any rere any. Navega amb vela lleugera i aconsegueix grans resultats que la portaran a equips pre-olímpics. Mestrestant, també es dedica a la seva altra gran passió: els animals. Acaba la carrera de veterinària, sense deixar el contacte amb el mar i la competició.

L'estiu de l'any 2001, després de deixar el món de la vela olímpica, es presenta a la sortida de la mítica regata Mare Nostrum (500 milles a dos), una regata que, sense sospitar-ho,

marcarà la resta de la seva trajectòria com a navegant. Les dures condicions d'aquella edició no fan més que motivar-la, i així entra en el món de la vela oceànica.

El novembre de 2009, afronta el seu primer gran repte oceànic, la Transat 6,50, una regata atlàntica amb sortida a La Rochelle, i es converteix en la primera catalana i espanyola a completar una regata transoceànica en solitari.

El 31 de desembre de 2010, Anna Corbella s'embarca en una nova, gran i important aventura: la participació a la Barcelona World Race, la volta

L'EMBARCACIÓ
DE LA BARCELONA
WORLD RACE,
GAES SAILING TEAM.
2011.

Font: Jorge Andreu.

al món “a dos”, sense escales, navegant pels tres caps del sud del planeta i havent de creuar els oceans més hostils, els més arriscats, amb una navegació extrema a la qual tan sols accedeixen els més experimentats.

ANNA CORBELLA
I DEE CAFFARI,
AL SEU PAS PEL
CAP D'HORNOS
A LA BARCELONA
WORLD RACE.

2011.

Font: GAES Sailing Team.

L'Anna i la seva companya, Dee Caffari, que a bord del GAES Centros Auditivos formen l'única tripulació íntegrament femenina de la Barcelona World Race, són conscients del repte i que es poden convertir en la primera tripulació femenina a fer la volta al món sense escales i en regata. Estan segures i convençudes de les seves capacitats per enfrontar-se a la resta d'equips, tal com declaren: “Nosaltres podem fer-ho tan bé com ells. Som igual de competitives, anem amb la intenció de guanyar i volem fer-los patir.”¹²

Ambdues navegants competeixen a bord de l'ex-Aviva, l'IMOCA Open 60, amb el qual Caffari va completar la passada Vendée Globe –volta al món en solitari–, en què va acabar en sisena posició. Es tracta d'un disseny del gabinet Owen Clarke Design construït a les drasanes neozelandeses Hakes Marine, on va ser avarat el mes de gener de 2008.

L'Anna és conscient de la importància de participar en una regata tan dura com és la Barcelona World Race i que ha obert el camí per a totes aquelles noies navegants catalanes i espanyoles que somien a participar en el futur en una regata d'aquestes característiques.

NAVIGANT
A LA BARCELONA
WORLD RACE.

2011.

Font: GAES Sailing Team.

En definitiva, tenim la sort de viure una època en la qual les coses estan canviant, la gent dóna suport a la participació femenina i la premsa reflecteix aquests canvis. L'Anna col·labora per arribar a una situació de normalitat quan parlem de gènere i esport i, amb la Dee, remarca que els agrada ser una inspiració i un referent per a altres dones i ens volen recordar a totes que tenim el mateix potencial que els homes per afrontar aquest tipus de reptes.

Les dones navegants han destacat la importància de tenir referents femenins que inspirin les noies a practicar esports que normalment dominen els homes, que serveixin per superar els prejudicis i que treballin per normalitzar una situació que ja hauria d'estar fora del punt de mira.

Entrevista a Anna Corbella

Crecs que el fet de ser dona t'ha ajudat a estar a la línia de sortida de la Barcelona World Race el 31 de desembre de 2010?

Crec que en la Mini Transat vaig deixar clar que era la millor dels regatistes espanyols ja que vaig guanyar tots els nois. No crec que en aquest cas tingui cap avantatge; això sí, ser dona ajuda a tenir més visibilitat a la premsa.

Ara que estàs tan a prop de la línia de sortida de la BWR, quin missatge donaries a totes aquelles navegants que somien a donar la volta al món a vela?

Que si realment ho volen, que lluitin per fer-ho. No hi ha res impossible i, si no ho intentes, no ho sabràs mai. De vegades el més maco és tot el que passa mentre intentes aconseguir un somni.

Quina força interior t'empeny a iniciar aquesta aventura? És per superar la duresa de la prova anterior? És per demostrar a tots o a algú que ho pots fer? Quin temps de preparació has necessitat per a aquest repte?

No sé exactament per què ho faig. Crec que deu ser per autosuperació, però, sobretot, perquè m'agrada navegar i tinc ganes d'explorar nous mars i els meus propis límits. La preparació en aquest projecte ha sigut d'uns deu mesos, encara que l'ideal haurien sigut dos anys.

Quines tècniques utilitzes per superar les dificultats en els moments més durs? Es parla d'alta capacitat de concentració, bona alimentació, preparació física i psíquica, entre d'altres. Quina és la teva?

Penso que estic ben preparada. Sobretot, mantinc el cap fred per pensar, i això sempre funciona millor si estàs descansada i ben alimentada.

Sabem que viuràs situacions extremes i moments durs. Què és el que et dóna forces per saber que superaràs totes les dificultats que es presentin durant la regata?

El que em dóna forces és pensar que sóc capaç de fer-ho i que estic preparada per navegar i fer la volta al món. Després penso en el que sentiré quan ho aconsegueixi, i això també

EN PLENA ACCIÓ
A LA BARCELONA
WORLD RACE

2011.

Font: GAES Sailing Team.

em dóna forces. A més a més, en aquest cas som dues a l'embarcació, confio en la Dee i sé que si em trobo malament tindrà cura de mi i viceversa.

Què et fa més por: que et falli la força física?, que et falli la força mental?, els ritmes de son?, la convivència?

Crec que el bo i el dolent d'aquesta regata pot ser el mateix, i és la convivència. Sé que serà difícil, però que també serà molt bo a vegades, i una cosa compensa l'altra. El fred també serà dur per a mi ja que no estic acostumada a navegar en mars tan freds.

Has sofert al·lucinacions alguna vegada per la falta de son?

Sí, efectivament: en la Mini Transat i navegant en solitari. Veia amics que em venien a ajudar, però és l'única vegada que m'ha passat. Espero que en la BWR, com que navegarem en doble, no em passi ja que quan dormim ho fem d'una manera més profunda i descensem més que en la navegació en solitari.

Què és el que més t'ha costat del canvi de vela lleugera a vela oceànica?

Sobretot, el canvi d'escala de tot, no solament en el vaixell, sinó també les distàncies, les càrregues de les escotes, el pes de les veles... Tot és més gran i els errors són molt més cars. Això s'aprèn a base d'experiència.

Obviant les diferències d'eslora, què creus que és més dur, la Mini Transat o navegar en Open 60 a dos?

Crec que el més dur dels Open 60 és navegar en el Gran Sud. Per ara encara no hi he estat, de manera que crec que el Mini Transat és un vaixell extrem com cap, sense comunicació i on vas mullada pràcticament tota l'estona. Ja us ho explicaré quan hagi acabat la BWR.

Què t'han dit, que estàs boja o quina enveja?

Les dues coses per igual. Tenim un punt de bogeria que és el que ens llança a fer la volta al món. Ens agrada estar en llibertat, estar en contacte amb la naturalesa, jo al mar em sento molt viva. A terra i a la ciutat sempre tenim moltes tonteries al cap, però el que importa són altres coses i t'adones quan ets enmig del mar. La naturalesa té una força al·lucinant, són aquestes les sensacions que a mi m'agraden.

Quin és el teu objectiu personal a la BWR?

Saber que he fet la feina ben feta. Intentaré no penedir-me de res, arribar, estar contenta de tot el que he fet a la regata. També ben segur que, quan arribi d'aquesta volta al món, tindrè moltes ganes de tornar-hi.

De l'Anna en parlem ara, però de segur que se n'ompliran planes i planes en un futur proper, i és que ja ha entrat a la història de la vela...

NOTA

12. L'Anna Corbella i la seva companyia Dee Caffari, van finalitzar la Barcelona World Race 2011 en 6a posició, donant la volta al món en 102 dies, 19 hores, 17 minuts i 18 segons.

La Setmana Esportiva de les Dones a Barcelona

Elena Díez. Institut Barcelona Esports

Des de l'Institut Barcelona Esports de l'Ajuntament de Barcelona, es va fer palesa la necessitat de treballar d'una manera explícita en termes de dones i esport, per contribuir a la promoció i l'augment de la pràctica de l'activitat física i esportiva entre el col·lectiu de dones. Tal com es va definir en el Pla Estratègic de l'Esport de Barcelona l'any 2003, un dels eixos propiciava la *promoció de la pràctica d'activitats esportives i la contribució amb l'esport a la construcció i cohesió socials de la ciutat*, amb dues línies específiques de gènere; *augmentar el nombre de nenes i noies practicants d'esport reglat*, i *incentivar les organitzacions esportives perquè adoptin polítiques i pràctiques d'igualtat de gènere*.

És també per aquest motiu que en el Pla d'Actuació Municipal (PAM) de 2004-2007 es va redactar un objectiu específic de sensibilització: *potenciar l'esport per a les dones, incidint en el fet que la planificació de les activitats esportives de les dones contempli les seves necessitats específiques i afavorint els canvis socials que possibilitin la universalització de la pràctica de l'esport i l'activitat física de les dones en totes les franges d'edat*, entre altres actuacions.

Per tal de cercar una altra mirada i elaborar propostes d'acció concretes arran d'aquests objectius, es va crear el que anomenem la **"Taula Dones i Esport"**. Aquesta taula és integrada per un grup de dones que es dedica, d'una manera professional o *amateur*, al sector esportiu en tots els seus vessants: la docència universitària, la gestió esportiva, el periodisme esportiu, el món federatiu, etc.

Es tracta d'un òrgan consultiu que dóna suport al programa Dones i esport, sorgit d'aquesta iniciativa, i, en concret, a la seva principal actuació: la **Setmana Esportiva de les Dones**. La taula es reuneix tres o quatre vegades l'any per treballar de manera conjunta les propostes de contingut i actuació d'aquesta setmana.

La Taula Dones i Esport és formada per:

- María José Bilbao, membre del TSSC (comitè tècnic de natació sincronitzada de la Federació Internacional de Natació).
- Josep Maria Casanovas, editor del diari SPORT.
- Lola Calvo, directora de Comunicació i Premsa de l'Institut Barcelona Esports.
- María Enciso, vicepresidenta del Consell Territorial de l'ONCE a Catalunya.
- Josep Maria Farràs, cap d'Esports de TV3.
- Mercè Fernández, Direcció de Programes de Dones de l'Ajuntament de Barcelona.
- Lola García, periodista esportiva de Ràdio Marca.
- Hortènsia Graupera, de la Federació Catalana de Socorrisme i Salvament Aquàtic.
- María Eugenia Ibáñez, periodista.
- Rosa Junyent, coordinadora de l'Observatori Català de l'Esport.
- Carme Mas, presidenta de la Federació Catalana de Ciclisme.
- David Moner, president de la UFEC.
- Marta Moragas, professora de LCAFE de la FPCEE Blanquerna, Universitat Ramon Llull.
- Santi Nolla, director d'EL MUNDO DEPORTIVO.
- Núria Puig, catedràtica de sociologia a l'INEFC.
- Susanna Soler, professora de l'INEFC Barcelona i doctora per la UB.

- Anna Vilanova, professora de l'INEFC Barcelona i doctora per la UB.
- Maribel Zamora, presidenta de la Federació Catalana de Voleibol.

També hi participen altres membres de la Direcció de Promoció i Esdeveniments Esportius de l'Institut Barcelona Esports.

La Setmana Esportiva de les Dones se celebra entre els mesos d'octubre i novembre, un espai propi més enllà de les activitats del mes de març entorn del Dia Internacional de les Dones. En aquesta setmana tenen cabuda diverses actuacions:

CARTELLS SETMANA ESPORTIVA DE LES DONES. 2006, 2007, 2008, 2009 i 2010.

- La **Jornada de Reflexió, Debat i Reconeixement**, que normalment pren un fil conductor temàtic específic, al voltant del qual es desenvolupen tallers, ponències, taules rodones, etc. En les diverses edicions hem tractat qüestions com ara: els interessos, les pràctiques esportives i la imatge corporal de les nenes adolescents (2006), la percepció del cos de les dones en altres cultures (2007), la conciliació de les responsabilitats personals i la pràctica esportiva de les dones (2008), la transversalitat de gènere en les estructures organitzatives (2009) i la imatge i representació de les dones esportistes en els mitjans de comunicació (2010).
- El **Premi Dona i Esport “Mireia Tapiador”**, que vol recuperar les biografies de dones –i retre’n homenatge– que han treballat per l’esport femení i per l’activitat física femenina des de la invisibilitat, i que han estat –i són encara– models de referència, com ho és el nom mateix del premi, Mireia Tapiador.

Trajectòria del premi Dona i Esport “Mireia Tapiador”

2006 Reconeixement Dona i Esport “Mireia Tapiador” Roser Ponsatí.

2007 I Premi Dona i Esport “Mireia Tapiador” Adela Piera. Finalista María Rosa López.

2008 II Premi Dona i Esport “Mireia Tapiador” Katy Myer. Finalista Pepa Soler.

2009 III Premi Dona i Esport “Mireia Tapiador” Montserrat Vergé. Finalista Carme Romeu.

2010 IV Premi Dona i Esport “Mireia Tapiador” Mila García. Finalista Anna Corbella.

ROSER PONSATÍ.

Font: Institut
Barcelona
Esports.

ADELA PIERA.

Font: Institut
Barcelona
Esports.

KATY MYER I PEPA SOLER.

Font: Institut
Barcelona
Esports.

MONTSERRAT VERGÉ I CARME ROMEU.

Font: Institut
Barcelona
Esports.

MILA GARCIA.

Font: Institut
Barcelona
Esports.

ANNA CORBELLA.

Font: Institut
Barcelona
Esports.

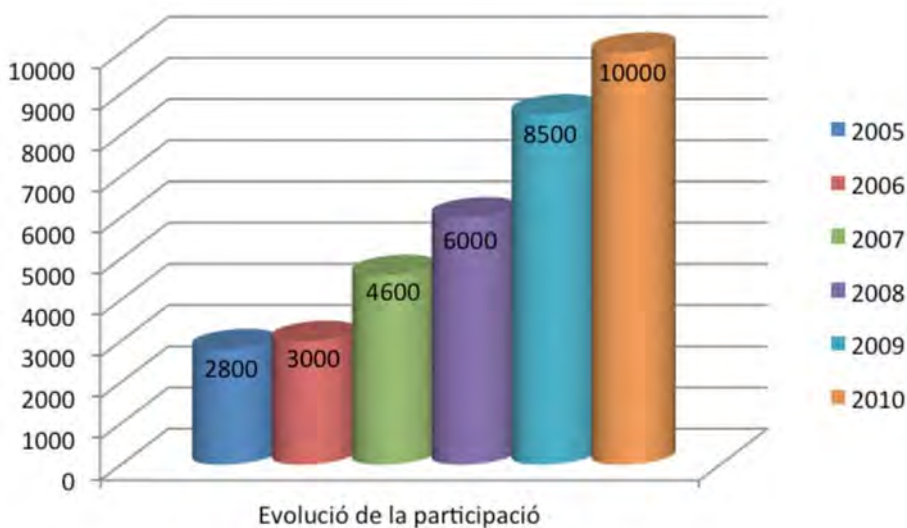
- La **Caminada de les Dones**, una agradable trobada nocturna a la ciutat apta per a tots els públics, ja que la distància és molt assequible per a tots els nivells i edats: 5 quilòmetres, aproximadament. Ja compta amb dues edicions: el 2009, amb 1.403 participants, i el 2010, amb 1.214. Cal destacar que les caminades del Barnatresc són l'únic programa en què s'inverteixen les estadístiques, és a dir, les xifres de participació mostren com el percentatge de dones és superior al d'homes.

CAMINADA DE LES DONES.
2010.

Font: Institut Barcelona Esports.

- La **Cursa de les Dones**, un atractiu recorregut pels carrers de la ciutat exclusivament per a les dones, que va comptar amb més de 10.000 participants en l'edició de l'any 2010.

Percentatge de l'evolució del creixement de participació per edició

2005	2006	2007	2008	2009	2010
	6,7%	34,8%	23,3%	29,4%	15%

Com es pot observar en el gràfic, l'índex de participació és a l'alça any rere any, amb una diferència percentual més gran l'any 2007, en què la cursa experimenta un creixement del 34'8%, i l'any 2009, amb prop del 30%. Si observem el creixement de la cursa en valors acumulatius de la primera a l'última edició, el creixement és del 72%.

CURSA DE LES DONES. 2010.

Font: Institut Barcelona Esports.

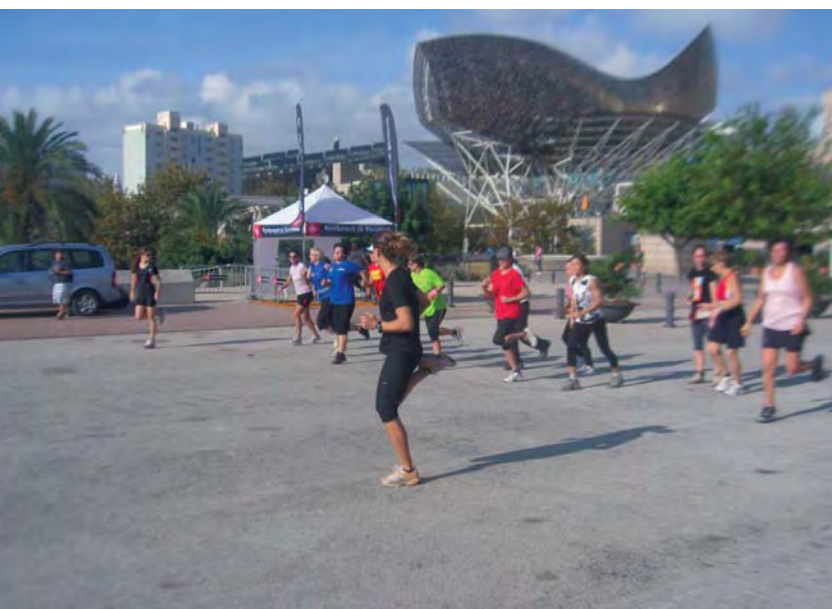
ENTRENAMENTS PER LA CURSA. 2010.

Font: Institut Barcelona Esports.

Una acció que s'ha impulsat des de l'any 2008 per afavorir la promoció del *running* i l'exemple de les famílies participants en la Cursa de les Dones, és el que anomenem **“mares dinamitzadores”**. En aquest quadern podreu llegir l'experiència d'una de les escoles que van participar en la passada edició, el CEIP Pere IV.

A més, en l'última edició de la cursa es van dur a terme cinc **entrenaments** repartits en sessions de tarda, els dimecres al parc de la Ciutadella, i de matí, els dissabtes al front marítim, dirigits per tècnics especialistes de cara a preparar la Cursa de les Dones i tres sessions més posteriors a la cursa per tal de preparar les dones que ho volguessin a participar en la Cursa dels Nassos.

- El **Quadern Dones i Esport** (el que teniu a les mans), que recull tots els continguts de la Setmana Esportiva de les Dones.

COBERTA QUADERN
DONES I ESPORT.
2007, 2008. 2009
i 2010.

Manifest de l'Associació de Dones Periodistes de Catalunya amb motiu de la Setmana Esportiva de les Dones 2010*

Associació de Dones Periodistes de Catalunya

És un honor per a l'Associació de Dones Periodistes de Catalunya redactar aquest manifest, que sentim com una gran responsabilitat, com un gran deure moral envers la meitat de la població de manera directa, però també indirectament amb tota la resta per mostrar els èxits de les dones esportistes i promoure les persones que treballen per fer realitat l'esport femení.

Amb aquesta responsabilitat, descriurem una realitat dura, però alhora recollim o fem propostes que creiem que serviran per millorar aquesta realitat.

Com a persones que exercim el periodisme i, per tant, encarregades de comunicar, la nostra feina té diverses funcions: informativa, com és evident, però també afectivo-valorativa, i és en aquesta funció social del periodisme que volem incidir.

No ens enganyem: l'esport mediàtic és masculí. Tots els estudis europeus i mundials coincideixen que en els mitjans de comunicació hi ha un desequilibri entre la proporció de la pràctica masculina-femenina i les notícies esportives. Tant si comparem les llicències federades, un 80% masculines i un 20% femenines, com la pràctica de lleure, que està al 60%/40%, les notícies esportives sobre esport femení no arriben mai al 5% (un 1% segons les dades del Monitoreo 2010). Es publiquen poques notícies esportives femenines, cosa que vol dir que algú ha valorat que hi ha poques històries femenines interessants susceptibles de ser recollides i explicades. O que són invisibles. I com més transparents siguin, més inadvertides passaran. També cal dir que hi ha poques reporteresses femenines esportives. En les facultats de ciències de la comunicació no hi ha matèries específiques que sensibilitzin sobre aquest tema.

Els mitjans addueixen que les audiències no tenen interès per l'esport femení: els menors èxits de l'esport femení, l'efecte acaparador del futbol..., però s'ha demostrat que l'èxit de les dones és, proporcionalment, igual o superior al dels homes. Per exemple, en el darrer campionat europeu d'atletisme celebrat a Barcelona el mes de juliol passat, les medalles espanyoles van ser 5 per a homes i 3 per a dones. La proporció de dones superava clarament, doncs, aquest cinc per cent. I pel que fa als esdeveniments, es fa més cobertura dels esports d'equip, on hi ha més presència d'homes, i pràcticament s'obvien els esdeveniments femenins. Però, com passa repetidament, la moneda fa que tot balli al seu voltant: el rendiment econòmic per als mitjans i empreses del sector de la comunicació anul·la sovint la funció social de promoció que haurien de tenir. Tenim amenaces reals com el llenguatge sexista, la hipersexualització de la imatge de les dones i l'absència de models femenins en l'esport, que repercuteixen en la falta d'identificació de les nenes i les joves amb la pràctica esportiva, per la qual cosa es fa necessari incrementar la presència de l'esport femení en els mitjans de comunicació. Però cal fer-ho amb qualitat, oblidant-nos dels tractaments estereotipats de gènere que ressalten més el cos de la dona o la seva vida social que no pas l'esportista en si mateixa. La pràctica esportiva femenina mereix idèntica consideració que la masculina en el seu valor estrictament esportiu i també en el social. Des de l'ADPC **reivindiquem** formació i sensibilització amb perspectiva de gènere per al conjunt de professio-

nals de la comunicació esportiva. **Demanem** que s'estableixin normes que assegurin l'equitat en la informació; que **s'elaborin "guies de bones pràctiques"** per a l'àmbit professional de la informació i la comunicació, i que s'estableixi **l'ús d'un llenguatge no sexista** per tal d'eliminar la influència dels estereotips de gènere en la informació esportiva. **Demanem als gabinets de premsa** dels organismes i les administracions del món de l'esport que facin visibles les dones esportistes i difonguin els seus èxits en la mateixa mesura que els dels homes. Perquè volem deixar de ser transparents, demanem una **representació equilibrada** de dones i homes esportistes en els mitjans de comunicació!

* Aquest manifest no es va llegir a la Cursa de les Dones (24/10/2010).

**La presència i representació
de les dones esportistes
als mitjans de comunicació**

La representació de la dona esportista en la televisió pública catalana (TV3 i C33) l'any 2008

Nati Ramajo. Professora del Departament de Comunicació Audiovisual i Publicitat I de la UAB

1. Introducció

La pràctica esportiva femenina és un fet cada cop més arrelat a la nostra societat. De mica en mica, les noies i les dones han començat a practicar esport i a ser presents en les manifestacions esportives, tal com des de fa dècades ho han estat fent els nois i homes. Ara bé, tenim la mateixa sensació quan parlem de representació de l'esport femení en els mitjans de comunicació? En aquest sentit, la resposta és contundent: la pràctica esportiva femenina i la seva relació amb els mitjans de comunicació de massa (en aquest cas concret, la televisió) és desigual respecte a la pràctica esportiva masculina; fins i tot es podria dir que l'esport femení no té cabuda dins les graelles de programació dels diferents canals de televisió. Sembla que la presència de la dona esportista resti limitada a un determinat tipus d'esports (aquells considerats erròniament com a "femenins") i a programes i horaris fora del que s'acostuma a delimitar com a *prime time*.

Aquesta desigualtat existent en les graelles televisives, lamentablement, no queda reflectida en els diferents sistemes mesuradors que actualment apliquen les televisions per justificar els seus continguts. L'objectiu d'aquest article és precisament aquest: constatar aquest grau de desequilibri entre la pràctica esportiva femenina i masculina en la televisió pública catalana. Les dades que presentem formen part d'un estudi finançat per l'Institut Català de les Dones i que comptava amb l'equip d'investigadors del Centre d'Estudis Olímpics de la Universitat Autònoma de Barcelona (CEO-UAB).¹³

2. Gènere, esport i televisió

Els mitjans de comunicació són una plataforma que ajuda a la perpetuació de rols, però també a tot el contrari, al canvi social. En aquest sentit, són una eina indispensable per a l'estudi de la variable de gènere, i poden ajudar a eliminar prejudicis i estereotips. L'estudi de la presència femenina en els mitjans de comunicació es pot abastar des de diferents vessants, tots ells igualment interessants, tenint sempre en compte l'objectiu final. Nosaltres ens centrarem en el trinomi gènere, esport i televisió.

És a partir de la dècada dels setanta quan s'observa que l'interès pels estudis de gènere va en augment. El gènere com a categoria d'anàlisi ens remet a una noció de relació: relació de la dona amb el món, però també amb els homes. En aquest sentit, la influència del moviment feminista és fonamental per entendre els estudis de gènere, ja que és durant les dècades dels seixanta i setanta quan la relació home-dona salta de l'esfera d'allò que era considerat com a privat a l'esfera del que ara és públic. A més, el feminisme destaca la importància dels mitjans de comunicació en aquesta recerca de la igualtat, en ser transmissors dels valors i esquemes presents en la societat i en poder ser futurs promotors de la igualtat de sexes. Són molts els estudis que centren els seus interessos en aquest àmbit. Així, a nivell internacional podem destacar autors com Courtney i Lockeretz (1971), Culley i Bennet (1976), Tan

(1982), Gallagher (1983, 1987), Zemach i Cohen (1986), Litchert i Rothmann (1986), Hobson (1989, 1990), Pearson, Turner i Todd-Mancillas (1993), Kiviruku (1999) o Trancart (1999). Pel que fa a l'àmbit més proper, a Catalunya i Espanya trobem investigacions com les de Fagoaga i Secanella (1984), Gallego i altres (1993 i 2002), Blanco (1996), Abril (1997), Garmendia (1998), López (2001), Flecha (2002) i Franquet, Luzón i Ramajo (2007).

La pràctica esportiva, sigui masculina o femenina, ha passat a ser en les últimes dècades quelcom més que una activitat a mig camí entre la diversió i la competició: és un fenomen de masses que troba en el mitjans de comunicació un aliat inqüestionable; ha traspassat els camps de joc i ha entrat en una nova esfera: la mediàtica. Aquesta situació ha propiciat que l'esport sigui matèria primera essencial present en tots els mitjans, ja que la majoria del públic gaudeix de l'esport en la seva forma mediàtica (Bernstein, 2002). Així, els estudis tradicionals centrats en aquesta temàtica tenen com a base dues qüestions essencials: el temps destinat a la cobertura dels esdeveniments esportius i el discurs que els mitjans fan sobre l'esportista. En general, es pot dir que els mitjans tenen la tendència a minimitzar la participació femenina en la pràctica esportiva, oferint només entre un 5% i un 10% de la cobertura en els diaris, revistes i televisions a les esportistes (Tuggle, 1997, i Lumpkin i Williams, 1991). D'acord amb Lopiano (2002), l'any 1992 va ser el primer en què la retransmissió televisiva d'esports amb presència d'atletes dones va superar la d'esports amb presència d'animals com cavalls i gossos. En 1995, Tuggle (1997) va analitzar 24 dies de la programació d'ESPN SportsCenter i CNN Sports Tonight. Els resultats van mostrar que només el 5% de la cobertura esportiva estava dirigida a l'esport femení, dades a les quals Billings, Angelini i Eastman (2005) també van arribar en un estudi fet l'any 1998.

A nivell nord-americà, els estudis desenvolupats per Duncan et al. (2000 i 2005) mostren els resultats sobre l'evolució del temps dedicat a l'esport femení en la televisió dels Estats Units (concretament, en les cadenes CBS, NBC i ABC) des de 1989 fins a l'any 2004. En aquest sentit, s'observa que l'any 1993 la cobertura televisiva de l'esport femení era del 5,1%; l'any 1999 va pujar al 8,7%, i, finalment, l'any 2004 va minvar fins al 6,3%.

En el cas europeu, els resultats del projecte finançat per la Unió Europea *Sports, media and stereotypes: women and men in sports and media* (Olafsson, 2006) assenyalen amb un 13% el percentatge dedicat exclusivament a l'esport femení en la cobertura feta per la televisió i la premsa de cinc països (Àustria, Lituània, Noruega, Itàlia i Islàndia), davant del 78% de continguts esportius exclusivament masculins.

Un món apart el conformen els jocs olímpics. En aquest sentit, Billings (2008) va fer un estudi sobre la cobertura d'esdeveniments olímpics amb presència femenina en sis edicions diferents dels jocs i va constatar que el 48,1% del total eren retransmissions d'esport amb presència femenina i el 51,9% restant retransmissions d'esport amb presència masculina, trobant una diferència encara menor en els Jocs Olímpics d'Atlanta 1996, ja que aquests van ser promocionats per l'NBC com "Els Jocs de les Dones". Però Billings també va comentar que la cobertura durant els jocs olímpics es troba influenciada per qüestions de nacionalisme, pel grau de reconeixement mediàtic dels atletes (homes i dones) participants i per l'acceptació social de cada esdeveniment esportiu. Això explica per què hi ha una discrepància tan gran en la cobertura d'esports femenins quan estan relacionats amb els jocs i quan estan fora d'aquest àmbit.

Aquests apunts poden servir com a exemple de la realitat que ens envolta: les dones esportistes tenen escassa o nul·la presència en els mitjans de comunicació si la comparem amb la presència dels homes esportistes. Pel que fa al nostre àmbit més proper, a continuació

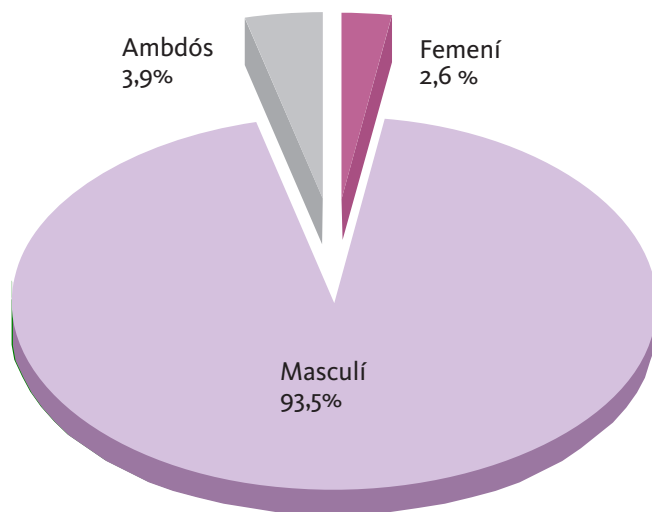
volem constatar si en el cas de la televisió pública catalana aquesta dinàmica es manté o, per contra, l'escenari és completament diferent.

3. Principals resultats de la investigació

Per arribar a conclusions fiables sobre la presència de la dona esportista en la televisió pública catalana, s'ha aplicat una metodologia d'anàlisi quantitativa. Concretament, la finalitat d'aquesta metodologia ha estat identificar i mesurar la presència dels actors vinculats amb la pràctica esportiva femenina en el total de la mostra, és a dir, dur a terme una anàlisi de contingut. La mostra amb la qual hem treballat són dues setmanes (una el mes de febrer de 2008 i una altra el mes d'octubre del mateix any) que podríem considerar com a estàndard en les emissions de la televisió pública catalana, és a dir, dues setmanes en què no hi havia programat cap esdeveniment esportiu excepcional que pogués distorsionar els resultats finals de la investigació. En total, la mostra és conformada per 672 hores d'emissions televisives analitzades, tant de TV3 com de C33, de les quals una mica més del 13% són continguts esportius pròpiament dits, que equivalen a unes 90 hores. A partir de la selecció d'aquesta mostra podem dir que el nombre total d'hores ens permet elaborar una projecció de percentatges suficientment representatius per poder extreure conclusions fiables amb un escàs marge d'error.

En el gràfic número 1 veiem com es distribueixen aquestes 90 hores d'emissió esportiva des de la perspectiva de gènere. Aquí ja trobem la primera gran ruptura entre l'esport masculí i el femení. Només un 2,6% del temps destinat a l'esport és protagonitzat per dones, davant l'incontestable 93,5% protagonitzat per homes. El 3,9% restant (percentatge fins i tot més alt que el de l'esport femení) es considera com a unitats en les quals hi ha tant representació femenina com masculina. A partir d'aquest punt, ens podem fer una pregunta: quantes hores d'emissions implica aquest 2,6% en comparació de les dedicades a l'esport masculí? La resposta és igualment incontestable: parlem de només 2,3 hores de presència de pràctica esportiva femenina en tota la mostra de TV3 i C33 (14 dies que impliquen 672 hores), davant les 83,5 hores que corresponen a continguts esportius protagonitzats per homes.

Gràfic núm. 1. Distribució per gènere del temps esportiu

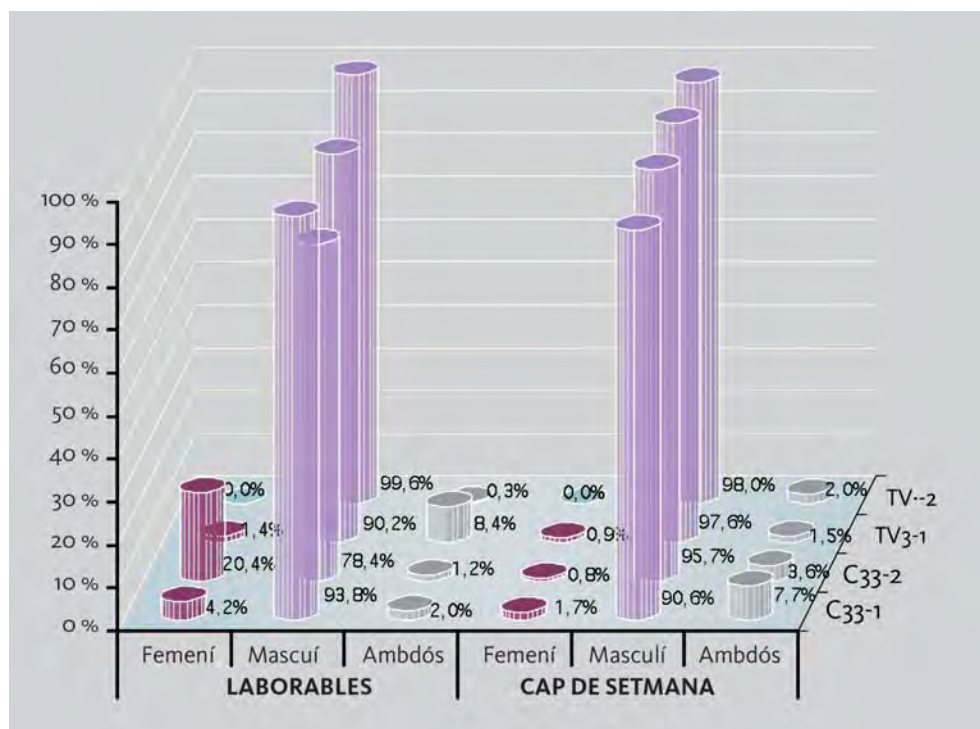

Font: Elaboració pròpia.

Aquestes hores d'esport en la televisió pública catalana es concentren majoritàriament els caps de setmana, coincidint amb els diferents calendaris esportius. Els resultats globals de l'estudi ens indiquen que el 33,6% de la programació dels caps de setmana està vinculada a la pràctica esportiva, indistintament si aquesta és masculina o femenina. Davant d'aquests resultats, els dies laborables l'esport perd un gran pes específic (5,4%), la qual cosa demostra la gran sincronia que hi ha entre el calendari esportiu i les retransmissions en directe.

Per gènere i canal (gràfic número 2), constatem que la presència de l'esport masculí és molt superior a la del femení i ho és qualsevol dia de la setmana, ja siguin dies laborables o el cap de setmana, i en qualsevol de les dues cadenes analitzades.¹⁴ La poca presència d'esport femení es concentra al C33 els dies laborables. Els caps de setmana la situació és encara pitjor, desapareixent pràcticament la dona esportista de les graelles de programació de la televisió pública catalana. Aquesta dada és encara més interessant si, com ja hem comprovat, és durant els caps de setmana quan es concentren la majoria de continguts esportius, coincidint amb el calendari de competicions oficials. Per tant, és simptomàtic que sigui precisament durant aquestes jornades quan la presència de dones esportistes en la graella de programació de TV3 i C33 adquireixi les cotes més baixes de tot l'estudi. Des d'una perspectiva qualitativa, això té implicacions importants: com més continguts esportius hi ha en televisió, és a dir, els caps de setmana, menys presència d'esport femení comptabilitzem. El temps d'emissió es prioritza, si és possible encara més, per als esdeveniments masculins.

Gràfic núm. 2. **Per gènere i canal: diferència entre laborables i cap de setmana**

Font: Elaboració pròpia.

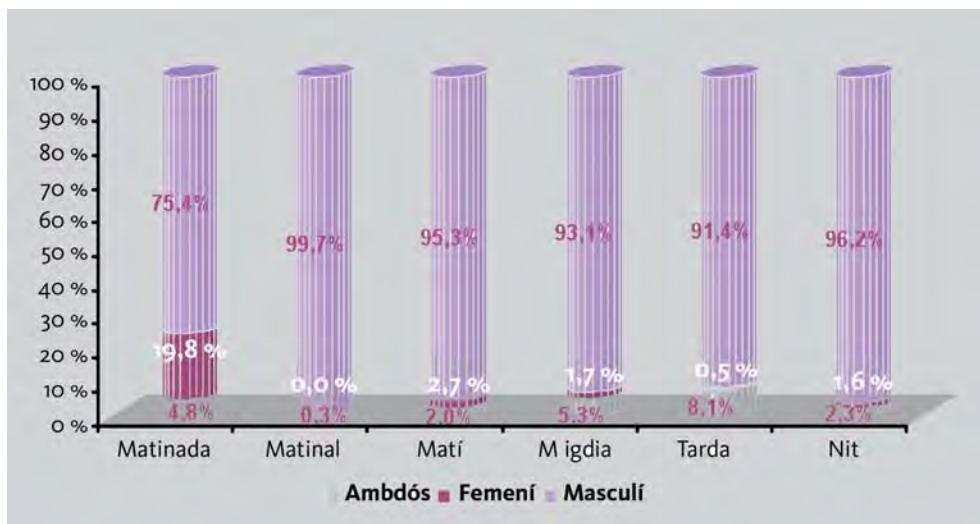
Si anem aprofundint una mica més en quina és la ubicació que es fa dels continguts esportius femenins en la televisió pública catalana, veurem que (com indica el gràfic número 3)

l'escassetat d'aquests continguts es fa completament evident en determinats moments de la jornada, per exemple en la franja matinal. Pel que fa al *prime time*, és a dir, els horaris de màxima audiència, la presència de continguts esportius femenins no interessa més que d'una manera esporàdica, eventual. El fet que la presència de dones esportistes es materialitzi en les franges horàries en les quals els índexs d'audiència són dels més baixos (19,8% de presència esportiva femenina aconseguit a la matinada) fa que l'esport femení quedi amagat i desaparegui als ulls dels espectadors.

Si haguéssim de resumir el que hem exposat fins ara, podríem dir que l'escassa presència de la pràctica esportiva femenina en la televisió pública catalana resta circumscrita a la franja horària de matinada, als dies laborables i al segon canal de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals, C33. El *prime time*, els caps de setmana (moment àlgid en la pràctica esportiva i en les retransmissions en directe corresponents) i el principal canal de la CCMA, TV3, estan dirigits a potenciar les manifestacions esportives masculines.

Gràfic núm. 3. Presència d'esport per horari d'emissió i per gènere

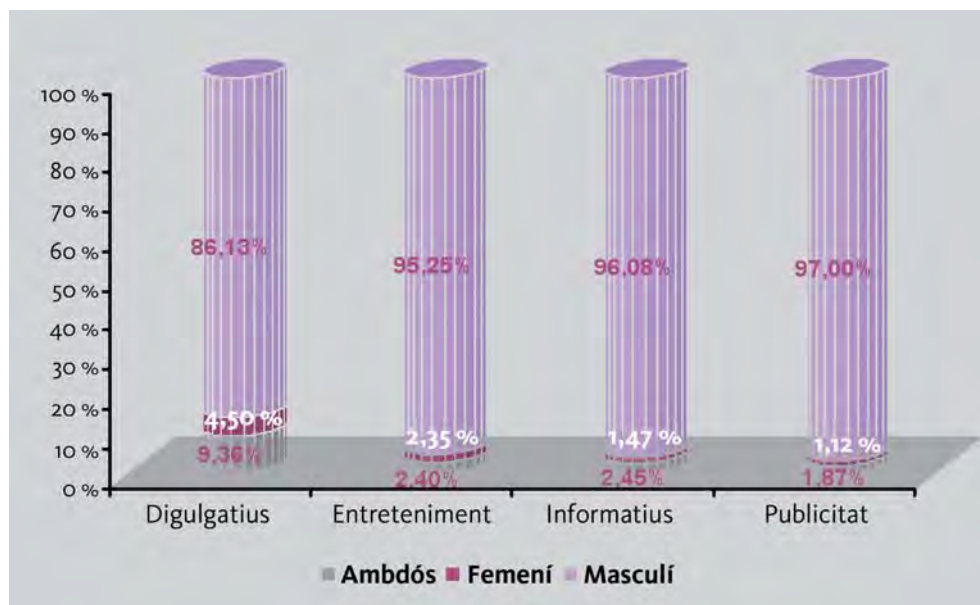
Font: Elaboració pròpia.

Finalment, voldríem fer esment d'un últim aspecte important en l'anàlisi de la presència de la pràctica esportiva a TV3 i C33. Com ja hem assenyalat, cal conèixer on se situa la pràctica esportiva femenina, però aquí no solament ens referim al moment del dia (ja explicat amb anterioritat), sinó també al macrogènere en el qual s'insereix (informatiu, divulgatiu, d'entreteniment o publicitari). Conèixer aquesta dada aporta informacions complementàries interessants.

A títol global, es podria dir que el macrogènere informatiu (amb totes les seves variacions) és el que ofereix més esport a TV3 i C33, ja sigui aquest masculí o femení. Els programes que podríem considerar com a informatius destinen el 22,2% del seu temps a parlar d'esport. És evident la importància que el macrogènere informatiu ha assolit en els mitjans de comunicació, en aquest cas la televisió. Per aquest motiu, que la pràctica esportiva tingui com a escenari majoritari de difusió aquest macrogènere implica que aparèixer en un programa informatiu es converteix en una plataforma de promoció amb un alt grau de credibilitat i

rellevància, partint del fet assumit pel conjunt de la societat que el tractament de la informació que fan els mitjans és rigorós i fiable. Però, en aquest punt, s'ha de fer un nou incís. Encara que el macrogènere informatiu és el que concentra un nombre més gran de manifestacions esportives, no succeeix el mateix si aquestes són protagonitzades per dones. Com indica el gràfic número 4, dels continguts esportius situats en aquest macrogènere només un 1,47% del total tenen presència femenina, davant del 96% amb presència masculina. En contraposició, és el macrogènere divulgatiu el que té més presència esportiva femenina, encara que aquesta només aconsegueix el 4,5%, davant del 86,1% de presència masculina.

Gràfic núm. 4. **Presència d'esport per gènere en els macrogèneres**

Font: Elaboració pròpia.

Totes les dades exposades ens porten a la mateixa conclusió: la invisibilitat de les manifestacions esportives femenines en la televisió pública catalana. Ja sigui tenint en compte el nombre total d'hores, la ubicació horària d'aquests continguts o el macrogènere en el qual apareixen, la realitat és que el domini dels continguts esportius masculins sobre els femenins és inqüestionable. En l'actualitat, la lluita no consisteix a igualar numèricament el temps dedicat als continguts esportius femenins i els masculins, sinó a posicionar correctament aquests continguts femenins, de tal manera que als ulls dels espectadors la seva presència sigui cada vegada més important.

4. Conclusions

Al llarg d'aquest article hem pogut comprovar que la pràctica esportiva femenina a TV3 i C33 no té cap pes específic. La primera dada que destaca en l'estudi és que només el 2,6% del temps dedicat a l'esport en la televisió catalana és protagonitzat per dones, davant l'acaparador 93,5% protagonitzat per homes. En total, ens estem referint a només 2,3 hores d'esport femení en tota la mostra (672 hores). És evident que la solució passa per millorar aquest percentatge de presència, però no únicament des de la perspectiva quantitativa,

sinó també qualitativa, abandonant aquells dies i franges horàries d'emissió que no ajuden a disminuir aquesta sensació d'invisibilitat de l'esport femení.

A partir de les dades de l'estudi, podem afirmar que la matinada ha esdevingut la franja horària en què més concentració d'esport femení trobem, seguit del matí i del migdia. El *prime time* de la nit és un espai per a l'emissió de continguts esportius masculins gairebé en exclusivitat. El mateix passa els caps de setmana. Aquí és on es concentra la major part de la pràctica esportiva, coincidint amb el calendari de competicions oficials, i és precisament durant el cap de setmana quan la presència de dones esportistes en la graella de programació arriba a les cotes més baixes de tot l'estudi.

Finalment, la presència de l'esport femení en el macrogènere informatiu és nul·la. En un mitjà de comunicació de massa com és la televisió pública catalana, els programes informatius en totes les seves manifestacions són clau per aconseguir reconeixement social. Si aquests informatius no tenen com a matèria primera dels seus programes les pràctiques esportives femenines, difícilment les dones podran arribar a aquest reconeixement social. A més a més, l'esport femení no és considerat com a font d'entreteniment, en contraposició amb el que succeeix amb l'esport masculí, que sí que té aquest tret en el seu ADN.

Com a punt final, podríem dir que canviar les formes d'actuació no és fàcil, però mantenir-les no és més que perpetuar els esquemes d'una pràctica que s'ha demostrat que va en contra de la dinàmica actual. S'ha de treballar per augmentar la visibilitat de les dones esportistes, i, a més, aquesta visibilitat ha de ser present en tot moment i en tota mena de manifestacions esportives.

NOTES

13. El Centre d'Estudis Olímpics de la Universitat Autònoma de Barcelona (CEO-UAB) està dedicat a la investigació, la documentació, la formació i la divulgació sobre olimpisme i esport des de 1989 (<http://olympicstudies.uab.es>).
14. L'única desviació a aquesta dada global la representa la segona setmana estudiada del C33 (20,4% de continguts esportius femenins), ja que coincideix amb la retransmissió d'un partit de tennis de taula, la matinada de dilluns.

Bibliografía

- ABRIL, N. (1997): *Las mujeres en la prensa diaria vasca: protagonistas, temáticas, tratamiento periodístico*. Leioa: Universidad del País Vasco.
- BERNSTEIN, A. (2002): "Is it Time for a Victory Lap?: Changes in the Media Coverage of Women in Sport", *International Review for the Sociology of Sport*, 37 (3-4), p. 415-428.
- BILLINGS, A. C. (2008): "Clocking Gender Differences: Televised Olympic Clock Time in the 1996-2006 Summer and Winter Olympics", *Television New Media*, 9 (5), p. 429-441.
- BILLINGS, A. C.; ANGELINI, J. R.; EASTMAN, S. T. (2005): "Diverging Discourses: Gender Differences in Televised Golf Announcing", *Mass Communication & Society*, 8 (2) (primavera 2005), p. 155-171.
- BLANCO, A. I. (comp.) (1996): *Mujer, violencia y medios de comunicación*. Lleó: Universidad de León.
- COURTNEY, A.; LOCKERETZ, S. (1971): "A Woman's Place: an Analysis of the Roles Portayed by Women in Magazine Advertisements", *Journal of Marketing Research*, 8, p. 92-95.
- CULLEY, J.; BENET, R. (1976): "Selling Women, Selling Blacks", *Journal of Communication*, 26, p. 160-174.
- DUNCAN, M. C.; MESSNER, M. A.; COOKY, C. (2000): *Gender in Televised Sports: 1989, 1993 and 1999*. Los Angeles: Amateur Athletic Foundation of Los Angeles.
- DUNCAN, M. C.; MESSNER, M. A.; WILLMS, N. (2005): *Gender in Televised Sports: News and Highlights Shows, 1989- 2004*. Los Angeles: Amateur Athletic Foundation of Los Angeles.
- FAOAGA, C.; SECANELLA, P. M. (1984): *Umbral de presencia de las mujeres en la prensa española*. Madrid: Instituto de la Mujer.
- FLECHA, J. R. (coord.) (2002): *La mujer ante el nuevo siglo*. Salamanca: Universidad Pontificia.
- FRANQUET, R.; LUZÓN, V.; RAMAJO, N. (2007): "La información en los principales medios de comunicación on-line. Estudiar la representación de género", *ZER*, 22, p. 267-282.
- GALLAGHER, M. (1983): *Unequal Opportunities: the Case of Women and Media*. París: Unesco.
- GALLAGHER, M. (1987): *Women and Media Decision-making: the Invisible Barriers*. París: Unesco.
- GALLEGO, J.; RÍO, O. del (1993): *El sostre de vidre: situació socio-professional de les dones periodistes*. Barcelona: Institut Català de la Dona.
- GALLEGO, J., et al. (2002): *La prensa por dentro: producción informativa y transmisión de estereotipos de género*. Barcelona: Libros de la Frontera.
- GARMENDIA, M. (1998): *¿Por qué ven televisión las mujeres?: televisión y vida cotidiana*. Bilbao: Universidad del País Vasco.
- HOBSON, D. (1990): "Women Audiences and the Workplace". Dins: BROWN, M. E. (ed.): *Television and Women's Culture: the Politics of the Popular*. London: Sage.
- KIVIRUKU (1999): "Images de la femme dans les médias", *Rapport sur les recherches dans l'Union Européenne, Emploi & Affaires Sociales*. Brussel·les: Comissió Europea.
- LITCHER, R.; LITCHER, S.; ROTHMANN, S. (1986): "From Lucy to Lacey: TV's Dram Girls", *Public Opinion*, 9, p. 16-19.

- LÓPEZ, P. (2001): *Representación de género en los informativos de radio y televisión*. Madrid: IORTV.
- LOPIANO, D. (2002): "Modern History of Women in Sports: Twenty-five Years of Title IX", *Clin Sports Med* 2000, 19, p. 163-173.
- LUMPKIN, A.; WILLIAMS, L. (1991): "An Analysis of Sport Illustrated Feature Articles, 1954-1987", *Sociology of Sport Journal*, 8, p. 16-32.
- OLAFSSON, K. (ed.) (2006): *Sport, Media and Stereotypes: Women and Men in Sports and Media*. European project funded by the European Commission - Community Framework Strategy on Gender Equality (2001-2005). Akureyri: Centre for Gender Equality. <http://www.jafnretti.is/D10/_Files/sms_report_lokaloka.pdf>.
- PEARSON, J.; TURNER, L.; TODD-MANCILLAS, W. (1993): *Comunicación y género*. Barcelona: Paidós.
- TAN, A. (1982): "Television Use and Social Stereotypes", *Journalism Quarterly*, 59, p. 119-122.
- TRANCART, A. (1999): "Les femmes absentes de l'information. Quand les chiffres parlent", *Rapport sur les recherches dans l'Union Européenne, Emploi & Affaires Sociales*. Brussel-les: Comissió Europea.
- TUGGLE, C. A. (1997): "Differences in Television Sports Reporting of Men's and Women's Athletics: ESPN SportsCenter and CNN Sports Tonight", *Journal of Broadcasting and Electronic Media*, 41 (1), p. 14-24.
- ZEMACH, T.; COHEN, A. (1986): "Perception of Gender and Quality", *Journal of Broadcasting and Electronic Media*, 30, p. 427-444.

Marques a batre

Júlia Fisas Fernández. Observatori de les Dones en els Mitjans de Comunicació

La representació dels cossos de les esportistes en els mitjans de comunicació

El món de l'esport es configura com un espai d'influència cada vegada més destacat en la nostra societat. Un univers que sobrepassa la mateixa pràctica esportiva i que és certament potenciat des dels mitjans de comunicació. Però un univers, tanmateix, que és presentat d'una manera esbiaixada i clarament jerarquitzant. D'una banda, per la presència més acusada d'alguns esports per sobre d'altres. I, de l'altra, per la desigual representació d'homes i dones en aquest àmbit. Dos aspectes que, de fet, van plegats si tenim en compte que encara es manté la distinció social entre aquells esports dits "femenins" i els considerats "masculins"; i que són els masculins aquells que tenen més presència.

La cobertura esportiva a competició

Els mitjans de comunicació són avui agents informadors i configuradors de mentalitats. Han esdevingut destacats agents socialitzadors i una de les institucions més poderoses de la nostra societat. Conseqüentment, tenint en compte que els esdeveniments considerats de més importància en la nostra societat hi surten reflectits, és interessant aturar-se a analitzar què es considera rellevant i què secundari.

A nivell esportiu, salta a la vista l'existència d'una cobertura parcial de tot allò que realment engloba aquest món, essent determinats esports, en especial el futbol, el centre de l'atenció informativa al nostre país. Una evidència que subratlla el valor que socialment s'atorga a aquest esport i a tot allò que s'hi relaciona.

CARTELL MARATÓ DE BARCELONA. 2010.

Font: Institut Barcelona Esports.

L'acció, la competitivitat, la força, la lluita incessant, la velocitat, la potència, el poder, la victòria, l'èxit i el reconeixement social són algunes de les idees i actituds que socialment es relacionen amb el futbol i, de fet, amb tot el món de l'esport en general. Uns valors que encaixen amb els patrons de masculinitat de la nostra societat, però que, en canvi, disten molt d'allò que s'espera de la feminitat.

Seguint amb el cas paradigmàtic del futbol, veiem com, tot i ser una disciplina que actualment practiquen tant homes com dones, per a ells és el camí cap al més gran èxit social, mentre que elles resten a l'ombra, pràcticament inexistent als ulls d'espectadors i espectadores. Si bé aquest no és el cas de tots els esports, ho és de la gran majoria, especialment quan les dones practiquen disciplines que es consideren en essència masculines, com poden ser l'esmentat futbol, el waterpolo o el bàsquet mateix. Així, tot i la cada vegada més gran quantitat d'equips femenins que competeixen al màxim nivell de cada esport, molts continuen sent invisibles sota arguments diversos: manca d'espectacle, de professionalització i, per tant, de públic. Unes expli-

cacions que, més enllà de ser certes o no, són un parany ja que la falta de cobertura mediàtica es tradueix en una menor esponsorització i, per tant, en menys inversions per als equips. Un peix que es mossega la cua i que arrossega una mirada encara un tant arcaica al voltant de l'esport i d'allò que ha de representar.

La problematització dels cossos femenins

Les dones han estat tradicionalment excloses de la pràctica esportiva, essent els seus cossos relegats a d'altres preocupacions i no a l'experimentació de les capacitats del seu moviment o potència. La catedràtica en sociologia Marina Subirats ho comentava en un article publicat precisament en el *Quadern Dones i Esport 2*: "l'esport passa per fer el cos més visible, exigeix una llibertat de moviments, acció". Per tant, essent el cos un producte cultural, una construcció social al servei dels usos que la societat determina, veiem com la manera com s'ha definit socialment el cos dels homes encaixa perfectament amb les demandes de l'esport, ja que és definit com a potencial d'acció, cos per si mateix i orientat a l'exterior. Per contra, tal com ja afirmava l'any 1987 la doctora B. Vázquez, afirmació segurament encara vàlida a dia d'avui, en caràcter de bé social, el cos de les dones és en funció dels altres, per a la seducció (per als homes),¹⁵ o per a la maternitat (per als fills i filles).

PROMOCIÓ
DE L'ANY
DE L'ESPORT.
2007.

Font: Institut Barcelona Esports.

De fet, sovint sentim comentaris sobre l'alteració del cos de dones esportistes, que, a causa de l'intensiu exercici que practiquen, canvia i deixa d'encaixar amb els patrons estètics que s'exigeixen en la nostra societat. A banda de totes aquelles esportistes que són objectiu de les càmeres per la seva innegable bellesa (sovint independentment de la feina que fan), o bé trobem atletes massa musculades, amb cossos "poc femenins" en relació amb els patrons desitjats, o cossos massa prims i sense menstruació. Tots ells, cossos poc aptes per a les seves funcions estandarditzades. Sigui com sigui, però, i més enllà del fet saludable, és simptomàtic el fet que, una altra vegada, el cos femení estigui sota l'ull de mira, a punt per ser degudament analitzat i jutjat. Objecte d'opinió social, excloent les mateixes persones que el viuen del seu dret a decidir. Que curiós, per exemple, que no s'analitzi cap home per comprovar-ne la seva masculinitat "real" i que, en canvi, sí que calgui fer-ho quan una

dona bat un rècord. Aleshores tot és qüestionat, des de l'organització i, també, des dels mitjans.

Així, les dones no formen part de l'imaginari col·lectiu al voltant del món de l'esport. Són alienes a aquest espai, als paràmetres segons els quals s'ha construït i es promociona.

BANDEROLA
DE LA FESTA
DE LA BICI
I ELS PATINS.
2011.

Font: Institut Barcelona Esports.

Una representació estereotipada

La invisibilització de les dones esportistes és, per tant, un fet comú que resulta en la manca de referents femenins en aquest àmbit. Els models d'emmirallament a nivell esportiu són molt inferiors en el cas de les dones, tot i existir destacades esportistes d'elit. D'elles en sabem només quan es guanyen campionats internacionals o competicions de molt de renom, però no se'n fa un seguiment tan exhaustiu i detallat, ni es lloa l'esforç, la constància i la dedicació que requereix el seu treball, encara més si tenim en compte que la majoria de vegades no poden dedicar-s'hi exclusivament atesa la manca de finançament.

Però encara que poc sovint, quan els mitjans sí que fan referència a les esportistes professionals o, simplement, a les dones que practiquen esport, com en parlen? Com s'hi refereixen?

Quan les dones esportistes apareixen en els mitjans de comunicació, es fan servir uns paràmetres diferents dels que s'empren per dibuixar els seus col·legues masculins. D'elles sobretot se n'assenyalen característiques com la flexibilitat, l'expressivitat, la gràcia o el ritme. Es fa atenció a atributs diferents dels dels esportistes masculins, fent referència sovint al seu cos, a l'edat, al seu estat d'ànim, les seves emocions o, fins i tot, la seva família. Allò que d'elles se'n ressalta, per tant, freqüentment té poc a veure amb la seva professió i molt més a veure amb el fet que siguin dones. Doncs a les quals s'atribueixen els estereotips de gènere corresponents.

Aquí cal posar l'accent en la diferenciació entre la realitat social i la representació que d'aquesta se'n fa. Tal com afirmava en començar l'article, les dones són cada vegada més presents en el món esportiu i més potents en la seva pràctica. Ara bé, el ressò que se'n fa, i com es fa, és tota una altra cosa. Aquí ens estem referint a la imatge pública de les dones

que es construeix des dels mitjans de comunicació; a la manera com se les representa; als valors i les actituds que se'ls associen.

Per comprendre-ho, caldrà primer de tot ésser conscients del context sociocultural en què han estat elaborades les diferents imatges, la tradició cultural de la qual parteixen i que situa homes i dones en uns rols i uns valors diferenciats, lligant les dones a la cura, la maternitat, l'exhibició del propi cos... Uns estereotips que van molt més enllà de la representació de les esportistes ja que els trobem també en la representació de les dones en molts altres àmbits i que van lligats a la cultura patriarcal i la tradició visual occidental.

Així, doncs, les imatges no presenten el món directament, sinó que el representen. Tota representació implica una construcció i, en conseqüència, un punt de vista. Transcendent l'àmbit esportiu, podem veure com les imatges que al llarg de la història de la nostra cultura s'han difós sobre la feminitat solen estar limitades a uns models i estereotips molt restrictius que es corresponen amb aquells aspectes de la feminitat –com els que hem esmentat– que ens proposa l'ordre social imperant. En aquest cas, aquells models que es mouen d'acord amb la cultura patriarcal en la qual ens trobem i que, per tant, ajuden a reproduir-la. Les imatges (igual que els missatges) són, doncs, fruit d'una ideologia i, alhora, construeixen ideologia; estan determinades per la manera com la nostra societat mira i ha mirat el món i determinen la manera com el miraran en el futur.

La invisibilització i la problematització de la dona com a esportista, com també la seva subordinació respecte als seus col·legues masculins, són, doncs, fets habituals. Atès que l'esport i tot allò que s'hi associa generalment no es correspon amb allò que d'elles se n'espera com a dones, la tendència és a re situar-les allà on pertoca, representant-les sota uns patrons tancats i hermètics.

Així, si prenem la publicitat com aquella finestra que ens permet analitzar d'una manera ràpida i concisa els valors que prevalen a nivell d'imaginari social, veurem com els futbolistes, tennistes o jugadors de bàsquet són imatge de calçat esportiu ressaltant-ne el valor per poder córrer més i xutar més fort; la cara d'una assegurança perquè són marca d'esforç, constància i representen l'èxit social; o anuncien aliments energètics pel fet de representar l'acció personificada. En el cas d'elles, en canvi, d'entrada ja tenim un ventall molt més reduït al qual poder recórrer per posar cara a diferents productes, valors i actituds. Però d'aquestes, quan s'empren com a imatge publicitària, no acostumen a ser-ho per encarnar actituds actives, de potència, poder o competitivitat, sinó perquè són mares conegudes, tenen el cos adequat i ens recomanen aliments que ens ajudaran a assemblar-nos més a elles o, simplement, perquè són atractives.

Més enllà de l'esport de competició, també és interessant fer referència al simple fet de fer exercici, *per se*. Una altra vegada, sense necessitat de cares conegudes, tornem a trobar l'associació dels mateixos valors, diferenciats i classificats segons si fan exercici homes o dones. Ells necessiten productes per enfortir-se, sentir-se millor o, senzillament, gaudir de fer exercici. Se'ns representen actius i capaços de realitzar el seu propi canvi. A elles, per contra, l'esport els serveix per corregir el seu cos imperfecte, que és examinat amb lupa, detall a detall. I el mercat té la resposta a totes les necessitats que, una altra vegada, la mateixa societat crea, resol i reproduïx de nou: calçat per enfortir els glutis, roba que estreny les parts necessàries... O, per què no, simplement s'exposa un cos amarat de suor, altament sexualitzat que ens convida no sabem ben bé si a fer esport o a actuar d'una manera més sensual.

A la recerca de representacions alternatives

L'estereotip és una pràctica discursiva que substantivitza una suposada característica de quelcom, traçant-ne una imatge concreta basada en la fixació, repetició i naturalització de certs trets que passen a considerar-se essencials. Es tracta, doncs, d'una pràctica reduccionista en la mesura que elimina qualsevol possible matís.

LAIA SANZ
COMPETINT
AL RALLY DAKAR.
2011.

Font: Departament de Premsa
Laia Sanz.

Així, homes i dones són classificats segons uns valors, aptituds i actituds diferenciats. I, per tal com tota classificació és un acte jerarquitzant, és, consegüentment, exclouent i discriminatòria.

Des del poder imperant, la mirada hegemònica, és des d'on encara se segueixen anomenant dones i homes. En el cas que ens ocupa, reproduint, en la manera de representar les dones esportistes, els estereotips i el barem que privilegia més aquells valors que exploten una masculinitat heroica i activa, enfront d'una feminitat que sembla interessar passiva i discreta i, per tant, exclosa dels valors que representen el món de l'esport.

CARTELL
DE LA CURSA DE
EL CORTE INGLÉS.
2007.

Font: Institut Barcelona Esports.

**La Cursa
de les enamorades,
dels "frikis",
de les estirades,
dels artistes,
de les científiques,
dels García,
de les tímides,
dels "hippies",
de les pesades,
dels predicadors...**

**29a cursa
El Corte Inglés**
CIUTAT DE BARCELONA
El Corte Inglés
**06/05/07
9:30h**
Ajuntament de Barcelona

Malgrat la crítica aquí exposada, però, cada vegada més podem gaudir de representacions alternatives que s'allunyen dels clixés imperants (encara que habitualment provenen d'altres països). Ens referim a dones fortes, potents, actives, esmentades per la seva professió i no pas per la seva vida privada, el seu físic o el seu estat d'ànim. Esperem, doncs, que el que ara són dissidències siguin aviat una mostra dins una pluralitat de possibles representacions. És clar que s'han aconseguit molts rècords, però cal no oblidar que encara queden marques a batre.

NOTES

15. Segons uns patrons heteronormatius.

Escola Pere IV: L'activitat física no té gènere (o no n'hauria de tenir)

Imma Benet. Mestra d'educació física

D'on surt i en què consisteix l'experiència?

Una de les accions de promoció que duu a terme l'Institut Barcelona Esports, entorn de la celebració de la Setmana Esportiva de les Dones des de l'any 2008 i tal com recull l'experiència que es relata en el quadern número 3 d'aquesta col·lecció, és la figura de les "mares dinamitzadores". Es tracta que algunes mares que s'anomenen dinamitzadores es comprometin a fer de referent i engresquin un grup de dones (vinculades a l'escola) d'una manera planificada, per iniciar-les o entrenar-les en la pràctica del *running*, per tal que prenguin protagonisme com a models de dones esportistes a l'escola. L'objectiu és participar com a grup d'escola en la Cursa de les Dones (formant part del projecte, l'Ajuntament en facilita la inscripció) i, per què no, continuar amb l'entrenament un cop assolida la meta de la cursa, amb vista a participar en altres curses del calendari, com ara la Cursa dels Nassos, que compta amb una distància de 10 quilòmetres.

EL PUNT DE TROBADA DEL GRUP EL DIA DE LA CURSA. 2010.

Font: Escola Pere IV.

L'Escola Pere IV

L'Escola Pere IV és un centre públic de nova creació a Barcelona amb un projecte educatiu que procura servir les necessitats educatives, esportives, socials i culturals de la seva comunitat. Integrada a la xarxa de centres educatius del Poblenou des de l'any 2004, any en què es va crear l'escola, està situada en un barri que viu una profunda transformació urbana i social, al voltant del qual s'està desenvolupant el nou districte 22@ (també anomenat el districte de la innovació).

L'escola acull nens i nenes de famílies del barri amb un nivell socioeconòmic mitjà-alt, ja que la majoria viuen en els edificis construïts en la zona nova del Poblenou, amb un baix percentatge d'immigració.

Una de les prioritats de l'escola i que es veu recolzada també des de l'AMPA, és fomentar l'esport i la pràctica de l'activitat física a tots els nivells; és a dir, a banda d'oferir múltiples activitats esportives fora de l'horari lectiu per a l'alumnat, també se n'ofereixen per a mares i pares. Aquestes activitats tenen lloc quatre tardes a la setmana (dos dies per a les mares i dos dies per als pares), en horaris pensats per afavorir la conciliació familiar. També hi ha una comissió de sortides en família: un grup de muntanya que organitza, un cap de setmana al mes, una excursió per a les famílies de l'escola. Poden participar-hi nens i nenes de totes les edats, acompanyats dels pares i mares.

En la línia de la bona cultura esportiva de l'escola, vam decidir apostar per formar part del projecte "mares dinamitzadores" i engrescar així les dones de l'escola a participar en la cursa com a grup i predicar amb l'exemple de cara a l'alumnat i les famílies.

L'experiència

Per tal de donar a conèixer la iniciativa, es va fer arribar una carta a totes les famílies de l'escola en què es convidava totes les dones a formar part del grup i a participar gratuïtament en la Cursa de les Dones. Tot buscant la màxima repercussió, aquesta informació també es va penjar al bloc de l'escola. Però el que realment va funcionar un cop enviada la informació, va ser el boca – orella, ja que es va crear una cadena de complicitat i compromís a través de la mestra d'educació física, que mirà de fer participar en la iniciativa les alumnes de l'escola i, de retruc, moltes de les mares. La secretària de l'AMPA també va fer una gran tasca de promoció motivant la participació de mares i àvies. Tot plegat creà un ambient de molta motivació les setmanes prèvies a la celebració de la cursa.

La posada en marxa de la iniciativa es va concretar en l'oferta de dos dies d'entrenaments setmanals dinamitzats per la mestra d'educació física i deixant a la disposició de les participants els vestidors del centre. Els entrenaments consistien en un rodatge no gaire llarg i en una sessió que combinava abdominals i estiraments, tot acompanyat de molta motivació i animació. Amb aquesta iniciativa, es van detectar mares que acostumaven a córrer soles i s'aconseguí dinamitzar grups d'entrenament.

EL GRUP DE
L'ESCOLA PERE IV.
2010.

Font: Escola Pere IV.

La cursa i els entrenaments eren en boca de tothom: nenes, nens, mestres, mares, pares... El resultat va ser un gran èxit de participació, amb un grup de 75 dones corrent el dia de la cursa. Dones de totes les edats que van gaudir dels avantatges de córrer i de formar part d'un grup acompanyades per mares, filles, àvies, companyes, amigues... amb un sentiment únic d'unió i d'equip, anant cap a la sortida totes juntes amb un vestuari unificat per ésser reconegudes com a grup.

Abans de començar, ja es respirava un ambient festiu: les mares i alumnes venien acompanyades de la família; els pares i fills eren els espectadors de l'esdeveniment esportiu en què les participants van recórrer uns cinc quilòmetres fins a creuar la línia de meta i solidaritzant-se amb la lluita contra el càncer de mama.

En acabar la cursa i per donar suport a la causa, es va fer un donatiu de 210 euros a la carpa de l'Associació Espanyola contra el Càncer, gràcies a les aportacions de les dones participants i de les famílies de l'escola, que es van anar recollint la setmana prèvia a la gran celebració.

La classificació del grup no va poder ser millor: l'Associació de Mares Escola Pere IV es va classificar en segon lloc en la categoria de grups, amb un temps d'1 h 21 min 01 s.

EL GRUP DE L'ESCOLA PERE IV A L'ARRIBADA DE LA CURSA. 2010.

Font: Escola Pere IV.

Aquests són els comentaris d'algunes de les dones que hi van participar:

- *Gràcies per implicar-nos en aquesta experiència, hem gaudit molt i, d'alguna manera, ens ha fet sentir una mica més grans persones, amb la petita ajuda que hem pogut aportar contra el càncer de mama.*
- *Moltes felicitats a totes! La comunitat Pere IV ha estat força representada, quin goig i quin orgull! M'hauria agradat participar-hi, però aquest any no ha pogut ser; una altra vegada serà...*
- *Gràcies, ha estat un plaer! A veure si és veritat que l'any vinent s'animen moltes més dones perquè val la pena (tot i que s'ha de reconèixer que a les 9 del matí d'un diumenge fa mandra sortir de casa!).*
- *Especialment i en nom de totes, volia fer arribar un missatge de suport, un "ànim!" i una dedicatòria especial a una mare valenta que està passant per aquesta malaltia. Per a ella en particular i per a qualsevol altra que es trobi en una situació semblant, va dedicada aquesta cursa!*

Meravellosa la cursa, amb totes les dones de l'escola Pere IV! Som la canya!

La valoració de l'experiència

L'activitat física i esportiva és un instrument molt valuós per al manteniment de la salut i la qualitat de vida i per al desenvolupament de les qualitats personals, com ara l'autosuperació, la disciplina o l'esforç, i té un paper molt important en la millora de l'autoestima i la pròpia imatge.

La conclusió de l'enquesta sobre els hàbits esportius dels escolars feta a Barcelona l'any 2007, ens diu que som en el bon camí, ja que l'índex de pràctica millora respecte a l'enquesta anterior; tanmateix, es manté la diferència entre els nens i nenes i, per tant, cal que continuem treballant en la promoció de la pràctica esportiva entre les nenes i noies.

Els mitjans de comunicació han de contribuir en la normalització i la visualització de la pràctica de l'esport i de l'activitat física entre les dones, posant en relleu les dones esportistes que són un fantàstic model de referència per a les nenes i noies, i àdhuc per a les mares. Així aconseguirem també que siguin les mateixes mares les que esdevinguin un model no solament per a les seves filles, sinó també per als fills i pares.

Com a mestra d'educació física de l'escola, com a mare i com a esportista, em plantejo un objectiu: instaurar hàbits saludables incorporant la pràctica de l'activitat física regular entre el col·lectiu de dones de l'escola i fent que gaudeixin de l'esport i de l'activitat física, com també dels múltiples beneficis que se'n deriven i del benestar que aquesta pràctica els reportarà.

L'experiència viscuda amb motiu de la Cursa de les Dones ha fet que des de l'escola ens proposem continuar treballant per tal que les dones busquin i trobin un espai en la seva quotidianitat per gaudir de la pràctica de l'esport, per fer salut, que els serveixi per desconectar de la rutina diària i també per cultivar les relacions socials. En aquest camí aconseguirem que l'activitat física i esportiva no tingui gènere!

The logo consists of the word 'ESCOLA' in a small, black, sans-serif font. To its right, the word 'PER EL V' is written in a much larger, bold, sans-serif font. The letters 'P', 'E', and 'R' are black, while the second 'E' is yellow. The letter 'L' is black and has a vertical line extending upwards from its top, which then curves to the right to form the letter 'V'.

Aquesta publicació s'emmarca
en la celebració de la
**Setmana Esportiva
de les Dones 2011**

Col·labora:

